

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SOPHOKLES

PHILOKTETES

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN: ARİ ÇOKONA

Genel Yayın: 3278

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SOPHOKLES
PHİLOKTETES

ÖZGÜN ADI
ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN
ARİ ÇOKONA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, MART 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-427-0 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-426-3 (KARTON KAPAKLI)

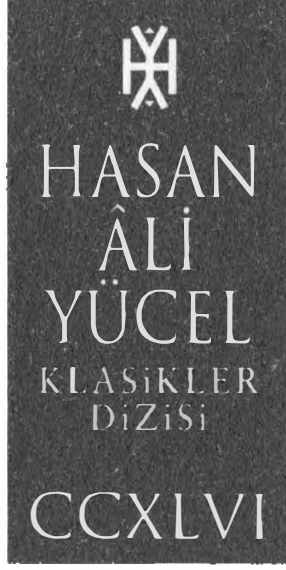
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
SERTİFİKA NO: 16053

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

SOPHOKLES

PHİLOKTETES

YUNANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
ARİ ÇOKONA

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Sophokles (MÖ 497/6 – 406/5)

Sophokles Marathon Meydan Savaşı'ndan beş yıl önce doğdu, Salamis zaferinin kutlamalarına katıldı ve Peloponez Savaşı'nda Atina'nın yenilerek teslim olmasından bir yıl önce bu dünyadan ayrıldı. Hayatı, Atina'nın en parlak dönemiyle örtüştü. Çocukluğu Pers Savaşları'yla geçti, Delos Birliği'nin zamanla bir tür Atina İmparatorluğu'na, sonra tiranlığa dönüşmesinin tanığı oldu ve onur kırıcı bir yenilgiyle yıkılışını izledi. Çağdaşı tanıklıklar, ozan ve vatandaş olarak bu sürece aktif bir katılım gösterdiğini belgeler.

Sophokles MÖ 497/6'da Atina'nın banliyösü Kolonos'ta doğdu. Babası Sophilos zengin bir zırh ve silah imalatçısıydı. Yakışıklılığı, müziğe ve dansa yatkınlığı sayesinde 480'de Salamis Deniz Savaşı'ndan sonra yapılan kutlamalarda gençler korosunu yönetti ve Paian marşını okudu. Müzik öğretmeni Lambros'tu. Plutarkhos, besteci olarak onu Pindaros'la eşit tutar. Sert ve realist bulduğu Philoksenos ile Timotheos'tan farklı olan sakin ve ağırbaşlı müziğini över. Bu karşıtlık Timotheos'un etkisinde kalan Euripides ile Sophokles'in koral beste ve monodilerinde de görülebilir. 468'in "Büyük Dionysia" bayramında katıldığı ilk tiyatro yarışmasında Aiskhylos'u yenerek birinci olur.

Sophokles, önemli bir görev sayılan, Delos Birliği'nin bütçesini denetlemekle yükümlü *hellenotamias* oluşuyla ilk kez siyasi alanda sorumluluk üstlenir. Biri Samos isyanını bastırmak üzere 440'ta Perikles'le, diğeri 426 ya da 423'te Nikias'la birlikte olmak üzere iki kez *strategos* (general) seçilir. 413'te Sicilya seferinin başarısızlığını sorgulamak üzere toplanan heyette *provulos* (denetmen) olarak görev alır. Atina'da Asklepios kültü resmî olarak kabul edildiğinde, tapınak inşası bitene kadar, tanrının heykelini evinde konuk eder ve tanrı adına bir paian besteler. Asklepios ile bağlantılı daha küçük bir tanrı olan Alkon'un rahibi olarak görev yapar.

Sophokles, Aiskhylos ve Euripides'ten farklı olarak, kendisini saraylarına çağıran kralların davetlerini kabul etmedi ve ülkesinin görevlendirerek gönderdiği seyahatler dışında Atina'dan hiç ayrılmadı. Eşi Nikostrate'den İophon ve Sikyonlu *Haitera* (metres) Theoris'ten Ariston adında iki oğlu oldu. İophon ve Ariston'un oğlu genç Sophokles tanınmış birer tragedya yazarıydı. Ölümünden birkaç ay önce katıldığı son tiyatro yarışmasında, bir süre önce ölen Euripides'in anısına hürmeten, korosunu ve oyuncularını sahneye matem elbiseleriyle çıkarttı.

Son yıllarında oğluyla mahkemelik olduğuna ilişkin yaygın bir iddia vardır. Buna göre, oğlu İophon, babasının akıl sağlığının yerinde olmadığı iddiasıyla mahkemeye başvurarak malının mülkünün idaresini ele geçirmek ister. Yaşlı ozan da yeni yazmış olduğu *Oidipus Kolonos'ta* tragedyasından dizeler okuyarak aklının başında olduğunu kanıtlar. Bu hikâye büyük bir ihtimalle dönemin bir komedyasından alınmış olmalı. Phrynikhos mezar yazıtında: “*Sophokles birçok güzel tragedya yazdı, uzun yıllar yaşayarak bilgelğe erişti ve mutlu öldü. Hiçbir hastalıktan acı çekmeden, günlerini sakın bir şekilde bitirdi,*” diye yazdığını aktarır. Aristophanes de, ölümünden bir yıl sonra sahnelediği *Kurbağalar'da* onu “*Yaşayanlar arasında mutluydu, şimdi ölüler arasında*

da mutlu,” sözleriyle anar. Sophokles, yakın arkadaşları Sokrates’in hocası Arkhelaos, filozof İon, ressam Polygnotos ve Miltiades’in oğlu, hiç yenilgi tatmamış komutan Kimon gibi Atina’nın altın çağında yaşamış seçkin bir Atina yurttaşı ve örnek bir bilgeydi.

Sophokles, X. yüzyılda derlenen *Souda* sözlüğüne göre 123 oyun yazdı ve katıldığı yarışmalardan 24’ünde (24x4=96 oyun) birinci, diğerlerinde ikinci oldu. Yarışmalarda hiç üçüncü olmadı. Bugün kaybolmuş olan *Nausika* ve *Thamyris* gibi ilk eserlerinden bazılarında bizzat sahneye çıktığı ve Atina’nın Poikile Stoa Meydanı’nda onu kithara çalarken gösteren bir resmin asılı olduğu kayıtlıdır. Günümüze kadar gelen yedi tragedyası ve bu tragedyaların tahminî yazılış yılları şöyledir: *Aias* (450–442), *Trakhisli Kadınlar* (440’tan önce), *Antigone* (441), *Kral Oidipus* (430’dan hemen sonra), *Elektra* (418–410), *Philoktetes* (409) ve *Oidipus Kolonos’ta* (406/5). Son oyun, ölümünden sonra adaşı olan torunu tarafından 401’de sahnelendi. 1907’de Mısır’da, tanrı Hermes’in ilk kahramanlıklarıyla ilgili “satyrikon drama”sı *İkhneutai* (*İz Sürücüler*)’den büyük bir fragman bulundu. 2005’te de, infrared teknolojisiyle *Epigonoï* (*Ardıllar*) tragedyasından birkaç fragman okunabildi.

Souda, Sophokles’in *Koro Hakkında* [Περί χοροῦ=perihoru] adlı bir kitap yazdığından söz eder. “Koro” antik dönemde tragedyanın resmî adı olduğuna göre, bu eser ozanın tiyatro sanatı hakkındaki düşüncelerini içeriyor olmalıydı. Sophokles’e atfedilen deyimler, Aiskhylos hakkındaki değerlendirmesi, kendi kahramanlarıyla Euripides’in kahramanlarını karşılaştırması ve tarzı hakkında verdiği bilgiler hep bu kitaptan alınmış olmalı.

Aristoteles *Poetika*’da Sophokles’in tragedyaya getirdiği yenilikleri şöyle sıralar: Aktör sayısını ikiden üçe çıkarak kurgunun daha karmaşık olmasına olanak tanıdı. İlk kez sahne dekorlarını kullandı ve o zamana kadar on iki

kişiden oluşan koroyu on beş kişiye çıkarttı. Son olarak, Aiskhylos'un getirdiği yarışmalara katılan üçlemelerde konu birliği olması şartını kaldırarak konuları birbirinden bağımsız üçlemeler geleneğini başlattı.

Sophokles günlük dilde kullanılan kelimeleri tercih etse de bu doğal dile şiirsel bir nitelik kazandırdı. Lirik kısımlar mecazlar bakımından zengindir, ancak bunlar Aiskhylos'taki kadar yoğun değildir. Sık kullandığı tek dizelik diyaloglar (*stikhomithia*) ve bir dizenin iki kahramana paylaştırılması tekniği (*antilavi*) oyunlarına hareketlilik kazandırır. *Tragike eironeia* adıyla bilinen sevdiği bir tekniğe göre, sahnedeki aktörler seyircilerin bildiği ya da kolaylıkla tahmin edebileceği bazı şeyleri bilmez görünürler. Sophokles'in eserleri, efsane evreninin terk edilerek, yerine dünyevi bir evrenin yerleştirildiği birey temelli tragedyalardır. Oyunlarında toplumun baskısı altındaki birey incelenir.

Aristoteles ozanın kahramanlarının, “*Bizim gibi, ama bizden daha soylu,*” olduğuna dikkat çekerek onları beğendiğini söyler. Euripides'te kahramanlar hayatta oldukları gibi canlandırılırken, Sophokles'te olmaları gerektiği gibi verilirler. Diğer iki büyük tragedya yazarından farklı olarak, iradeleri başka yönde bile olsa, Sophokles'in kahramanlarının karakteri onları davrandıkları gibi davranmaya zorlar. İlk eserlerinde oyunun başkişisi erken ölünce olayların akışı biraz yavaşlar gibi olsa da, oyunları zekice kurgulanmış ve çok hareketlidir. Eserlerinde; Antigone, Elektra, Deianeira, Tekmessa, İokaste gibi çok sayıda güçlü kadın karaktere yer verir.

Sophokles'in ozanlık yeteneği çağdaşları tarafından takdir edilmiş, ona arı anlamına gelen “melissa” adı takılmıştı. Biyografisini yazan anonim yazar, Aristophanes'in onun hakkında “dudakları balla kaplı”, Ksenophon'un da “tragedya ozanlarının en mükemmeli” olduğunu söylediklerini aktarır. Aristoteles *Poetika*'da tragedyayı onun eserleri aracılığıyla inceler.

Sophokles'in dünya görüşüne göre tanrılar üstün ve güçlü, insanlar ise onların karşısında çaresizdir. Winckelmann ozanı anlatmak için, yüzeydeki dalgaların deniz dibindeki huzuru bozamaması örneğini kullanır. Karakterleri olağanüstü tutkularla kıvranırken, ilahi adalet her seferinde düzeni yeniden kurar. Sophokles'in eserleri birçok çağdaş sanatçıyı etkilediği gibi onlara esin kaynağı da oldu. Richard Strauss *Elektra* operasını, Igor Stravinsky *Kral Oidipus* oratoryosunu ondan esinlendiler. Jean Cocteau, André Gide, Jean Giraudoux, Ezra Pound ve Jean Anouilh onun tematojisinden yararlandılar. Romantik şair Shelley'nin 1822'de boğulduğunda ellerinde Sophokles'in bir cep baskısını tuttuğu rivayet edilir.

Philoktetes

Sophokles, Philoktetes tragedyasının konusunu epik ve lirik şiir geleneğinden aldı. Homeros, *Küçük İlyada*, *Kypria Destanı*, Pindaros ve Bakkhilides bu konuya değinen farklı kaynaklardır. Diğer iki büyük tragedya yazarı, Aiskhylos ile Euripides'in de günümüze kadar gelemeyen aynı adlı birer tragedyalı vardı. MS II. yüzyılda, hatip Dion Khrysostomos, günümüze ulaşamayan bir kitabında üç eserin ayrıntılı karşılaştırmasını yapar.

Mitolojik gelenek hikâyenin üç temel noktasını aktarır. Philoktetes bir yılan tarafından sokularak sakatlanır ve Troya seferine katılan silah arkadaşları tarafından Lemnos Adası'na terk edilir. Troyalı kâhin Helenos, Akhaların Troya'yı ele geçirmesi için Akhilleus'un oğlu Neoptolemos ile Herakles'in hedefini şaşmaz oklarını kullanan Philoktetes'in sefere katılmalarını şart koşar. Bu iki savaşçıdan birincisini Odysseus, ikincisini de Diomedes Troya'ya götürür. Tıp tanrısı Asklepios'un oğlu Makhaon Philoktetes'in yaralı ayağını

tedavi eder. O da maharetli oklarıyla güzel Helene'yi kaçıran Paris'i öldürür ve Troya'nın fethine önemli katkıda bulunur.

Piyesin kahramanını Troya'ya götüren, Aiskhylos'un eserinde Odysseus, Euripides'in eserinde ise Odysseus ile Diomedes'tir. İki ozan, Odysseus'u ve ondan nefret eden Philoktetes'i pek de inandırıcı olmayan bir kurguyla karşı karşıya getirirler. İki eserde de Lemnos meskûndur ve tragedyaların koroları Lemnoslulardan oluşur.

Doksan yaşına yaklaşmış olan Sophokles, Euripides'in aynı adlı eserinin sahnelenişinden yirmi bir yıl sonra, MÖ 409'da yazdığı tragedyaya ile Dionysia yarışmasında birincilik kazanır. Ancak ozan, eserinin kurgusunu birkaç noktada efsaneden farklılaştırır. Tragedyada, Philoktetes kendisini sokan yılanın yaşadığı Khryse Tapınağı'na ilk kez gider. Oysa efsaneye göre, tapınağın bulunduğu İmroz ya da Tenedos adalarına, Argonotların seferi esnasında, Herakles'le birlikte daha önce de gitmişti. Efsanede aşk yaşadıktan sonra terk ettiği nymphe Khryse intikam almak için onu yılana sokturur. Ama Sophokles yılanın sokmasını tamamen alinyazısına bağlayarak, kahramanını masum ve sevimli göstermeye çalışır.

Ozan, kahramanının hayatını zor göstermek ve dramatik gerilimi artırmak için Lemnos Adası'nın meskûn olmadığını kurgular, tragedyanın korosunu da adaya demirleyen geminin tayfalarından oluşturur. Herakles'in oklarına sahip olma nedenini daha inandırıcı kılmak için, Philoktetes'i Herakles'in ölüm yeri Oite'ye yakın Meliboia'nın kralı yapar. Odysseus ile Philoktetes'in karşılaşmasını kolaylaştırmak için de efsaneye göre ayrı bir yolla Troya'ya götürülen Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'u Lemnos'a getirtir.

Tragedya MÖ V. yüzyıl Atina'sının üç önemli problemi- ne değinir. Sosyal konuları işlerken Philoktetes'e, siyasal konularda Odysseus'a, eğitim konusunda da Neoptolemos'a odaklanır. Yani piyesin üç kahramanı birer sorunun cisimleşmiş hali gibidir.

Philoktetes, iltihaplı yarası pis koktuğu ve sürekli inlediği için Troya seferine katılan silah arkadaşları rahatsız olurlar ve onu tek başına bir ıssız adaya terk ederler. Toplum bir bireyini bünyesinden atar, sürgüne gönderir. Bu uygulama V. yüzyılda yaygınlaşan ve demokrasiye zarar vereceğinden çekinilen Atina yurttaşlarının sürgün edilmesi anlamına gelen *ostrakismos*'un tarihöncesi bir örneğidir. Birey toplum yararına birtakım haklarından feragat etmek zorunda kalır.

Med Savaşları'ndan sonra Atina'da demokrasi çok gelişir. Bu gelişmenin aşamaları Platon'un *Yasalar*'ında ve Aristoteles'in *Atinalıların Devleti*'nde ayrıntılarıyla incelenebilir. Ozanlık kariyerinin zirvesine birkaç on yıl önce çıkan Aiskhylos'un eserlerinde ideal yurttaş geleneklerine bağlı, vatani için savaşmaya hazır ve dindar bir insan olarak tanımlanır. Kısa süre içinde yasaların ilahî bir güce değil, halkın iradesine göre şekillenmesi gerektiği düşüncesi yaygınlaşır. Bunun üzerine Sophokles'in çok işlediği bir konu olan doğa-yasa, yasa-ahlak ikilemi önem kazanır. Antigone insanların yürürlüğe koyduğu yasalarla, tanrıların tespit ettiği ahlak kuralları arasındaki zıtlaşmayı konu eder. Philoktetes ise topluma ters düşen bireydir ve tragedyada bu özelliği yüzünden yaşadığı zorlukların etik olup olmadığı tartışılır.

Felsefi alanda yeni yaklaşımların sözcülüğünü sofistler üstlenir. Felsefe o zamana kadar doğal olayları açıklamaya çalışırken, bu tarihlerden itibaren *yetenekli, bilge yurttaşlar* yetiştirmeye ağırlık vermeye başlar. Siyasi açıdan faal, bilgili, yetenek sahibi yurttaşlar da ancak pratik bilgiler verilerek yetiştirilebilir. Bilgelik kavramı, güzel konuşma gibi bazı pratik yeteneklerin kazanımıyla sınırlanır. *Yasalar güçlüünün menfaatinedir* cümlesiyle özetlenebilen bu yaklaşıma göre, siyasette başarılı olmak uğruna ahlaktan uzaklaşmaya razı olunur. Realist Thukydides, Peloponez Savaşı'nı anlatırken, savaşan tarafların *başarı yolunda her şey mubahtır* yaklaşımını doğal karşılar. Geleneklere daha bağlı olan Ksenophon

savaştaki vahşetin, insanlık dışı davranışların ilahî güçler tarafından cezalandırılması gerektiğini ve kendi yorumuna göre çoğu zaman cezalandırıldığını savunur. *Hellenika*'da (II, 31-32) Atinalıların savaşın yazılı olmayan kurallarını ihlal ettikleri için Spartalılarından ve müttefiklerinden oluşan bir mahkemede yargılandıkları anlatılır. Bu mahkeme, yüzyıllar sonra kurulacak olan Nuremberg gibi savaş suçları mahkemelerinin erken bir örneğidir.

Çağın yaygınlık kazanan, *bilgi ve yetenek sahibi yurttaş* kavramına en büyük eleştiri Sokrates'ten gelir. Ona göre, ahlaklı olmak birtakım pratik beceriler kazanmaktan daha önemlidir. Onun para karşılığı ders alan öğrencileri değil, arkadaşları, dostları vardır. Onlara birtakım sorular sorarak, yönlendirerek kendilerini tanımalarını sağlamaya çalışır. Kendilerini tanıyan ve doğal ahlak kurallarına uyan arkadaşları öncelikle *iyi ve ahlaklı birer yurttaş* olurlar. Bilgi edinme ve yaratıcılık daha sonra gelir, kişiye özgüdür ve bireysel çalışmayla kazanılır.

Oyunda pragmatik, realist siyasetçi rolünü Odysseus başarıyla üstlenir. Komutanları Agamemnon ve Menelaos'un emirlerini yerine getirmek üzere ahlak kurallarının dışına çıkar, bazen gaddarlıklar sergiler, bazen de hilelere başvurur, yalanlar söyler. Amacı geçerli ahlak kurallarını çiğnemek olmadığı halde, kendi anladığı şekilde görevini yapmak uğruna hareketlerini kısıtlamaz.

Oyunun bir diğer kişisi Neoptolemos, katı ahlak kurallarına bağlı Philoktetes ile iş bitirici, kurnaz Odysseus'un arasında kalır. Her ne pahasına olursa olsun görevini yapma arzusunu, dürüst ve adil olma ihtiyacıyla dengeler. Sophokles, onun şahsında çağının Atina'sında bir gencin nasıl eğitilmesi gerektiğini sorgular.

Çeviride oyunun aslı (Sir Richard Jebb edisyonu, Cambridge, 1892) kullanıldı. Yapılan çeviri çağdaş Yunanca (Theodoros Mavropoulos, Zitros Yayınları, 2008; Georgios

Blanas, Gavriilidis Yayınları, 2003; Tassos Roussos, Kaktos Yayınları, 1964) ve İngilizce (Robert M. Torrance, 1966; Thomas Franklin, 1999; R. C. Jebb, 1892) çevirileriyle karşılaştırıldı. Açıklayıcı bilgiler okuyucunun dikkatini dağıtmamak için sonnotlar halinde verildi.

Ari Çokona
Ekim 2014

PHILOKTETES

Kişiler

ODYSSEUS

İthake kralı

NEOPTOLEMOS

Akhilleus'un oğlu

KORO

Neoptolemos'un gemisinden
tayfalar

PHİLOKTETES

Meliboia kralı Poias'ın oğlu

TÜCCAR

Casusluk yapan tayfa

HERAKLES

Prologos (1-134)

*(Meskûn olmayan Lemnos Adası'nın kayalık
bir sahili. Sahneye sol parodostan Odysseus ile
Neoptolemos girerler. Onları belirli bir mesafeden
bir denizci izler.)*

ODYSSEUS

İşte burası Lemnos!¹ Denizin ortasında, kimsenin
ayak basmadığı, kimsenin yaşamadığı topraklar.
Yunanlıların en yiğit savaşçısı Akhilleus'un oğlu
Neoptolemos,² bir zamanlar bu sahilde terk etmiştim,
Meliboialı Poias'ın oğlu Philoktetes'i³ tek başına. 5

Öyle yapmamı emretmişti komutanlarım,⁴
çünkü ayağındaki o korkunç iltihaplı yara
yüzünden inliyor, feryat ediyor, lanet okuyor,
orduda herkesin tüylerini ürpertiordu.

Tanrılara dua edemiyor, kurban sunamıyorduk.⁵ 10
Ama bunları konuşmanın sırası değil,
vaktimizi harcamayalım boş laflarla.

Döndüğümü anlarsa, onu tuzığa düşürüp
kısıvrak yakalama planım suya düşer.

Şimdi kollarını sıvayıp bana yardım et! 15

Bu yakınlarda, kışın iki tarafı güneş gören,
yaz gecelerinde de iki girişinden
uyku getiren tatlı bir meltemin

estiği iki girişli bir mağara olmalı.

20 Az ileride solda, hâlâ oradaysa,
küçük bir kaynak göreceksin.

O tarafa doğru git de, anlattıklarımı
bulursan sessizce işaret et.

Sonrasını bana bırak, zamanı gelince

25 ikimiz birlikte hareket ederiz.

*(Neoptolemos sahnede yüksekçe bir yerde bulunan
mağaranın girişine doğru ilerler.)*

NEOPTOLEMOS

Odyseus, kralım! Anlattıkların pek uzakta değil,
öyle bir mağarayı buradan görüyor gibiyim.

ODYSSEUS⁶

Aşağıda mı yoksa yukarıda mı? Ben göremiyorum.

NEOPTOLEMOS

Yukarıya doğru, ama hiçbir ses gelmiyor içinden.

ODYSSEUS

30 Bir bakıver, belki de yatıyordur.

NEOPTOLEMOS

İçeride kimsecikler yok.

ODYSSEUS

İnsan varlığına dair bir belirti de mi yok?

NEOPTOLEMOS

Üzerinde biri yatacakmış gibi serilmiş yapraklar var.

ODYSSEUS

Bundan başka? Koca mağara boş mu?

NEOPTOLEMOS

35 Acemi bir ustanın elinden çıkmış gibi duran
tahta bir kupa, birkaç da yakacak odun var.

ODYSSEUS

Adamın bütün varı yoğu bu olmalı.

NEOPTOLEMOS

Bekle biraz! Sağda solda, iğrenç kokulu
yarasının irinine bulanmış paçavralar asılı.

ODYSSEUS

Kesin burada kalıyor, yakınlarda olmalı. 40

O yaralı ayağıyla nereye gidebilir ki?

Belki açlığını gidermek üzere yiyecek
peşindedir, belki de ağrısını geçirecek
şifalı bir otun. Birden karşımıza çıkmasın diye
söyle adamına yolda nöbet tutsun. 45

Çünkü bütün Argoslular içinde
beni eline düşürmek ister en çok.

*(Neoptolemos sessiz denizcinin yanına giderek
onunla bir şeyler konuşup gönderir.)*

NEOPTOLEMOS

Tamam, adamım yolun başında bekleyecek.
Başka bir şey gerekiyorsa söyle yapayım.

ODYSSEUS

Akhilleus'un oğlu, burada bedenen güçlü olmanın 50
yetmeyeceğini bilmelisin. Daha önce duymadığın,
alışık olmadığın şeyler görürsen bana itaat et,
çünkü yardım etmen için aldını seni yanıma.

NEOPTOLEMOS

Söyle o zaman, nedir buyruğun!⁷

ODYSSEUS

Philoktetes'in güvenini yalanlarla 55
kazanmaya çalışmalısın. Kimsin
ve nereden geliyorsun diye sorarsa eğer

Akhilleus'un oğlu olduğunu itiraf et,
bunu gizlemene gerek yok ve Akhalara kızarak
ordugâhı terk edip ülkenе döndüğünü söyle. 60

Troya'yı sadece senin yardımınla fethedeceklerini
umarak, ayaklarına kapanıp ülkenden getirttikleri
halde, seni hakkın olan babanın silahlarına
layık görmediler, onları bana verdiler diye,
istersen en ağır küfürleri say arkamdan. 65

Neler diyeceğin umurumda değil,

asıl demezen Akhaları üzersin. Elinden
yayıyla oklarını alamazsak, ne yaparsan yap
Dardanos'un ülkesini⁸ ele geçiremezsin.

70 Güvenini kazanıp onunla sohbet etmeyi
ben değil, sen başarabilirsin. Akhaların seferine
yeminle bağlı olduğun,⁹ ya da buna zorlandığın¹⁰
için katılmadın ve ilk gidenlerden biri değildin.
Oysa ben öyle yaptığımı inkâr edemem. Elinde
75 okları varken kim olduğumu anlarsa vay halime.
Bir şey değil, seni de alacağım boynuma.
Şimdi yapman gereken, bu adamın yenilmez
silahlarını¹¹ nasıl çalacağını düşünmek.
Yalan söylemek, kurnazlıklar sergilemek
80 huyun değil, bilirim. Ama çok tatlıdır
zafer kazanmak, bunu göze almalısın.
Hemen sonra dönersin doğrularına.
Bugün bana yardım etmek üzere
kuralların dışına çık, sonra da istersen
85 ölümlülerin en dürüstü ol hemen ardından.

NEOPTOLEMOS

Duyması bile beni utandıran şeyleri
yapmaktan nefret ederim Laertes'in oğlu.
Ben ve dediklerine göre beni dünyaya
getiren, yalan dolan için yaratılmadık.
90 Ama kandırarak değil, zorla sürüklemeye
hazırım adamı, tek bacağıyla hepimize karşı
ne yapabilir? Sana yardımcı olmak için
geldimse de hain olarak anılmak istemem.
Onursuz bir zafer kazanmaktansa
95 namusumla yenilmeyi yeğlerim.

ODYSSEUS

Yiğit babanın oğlu, ben de senin gibi
gençliğimde dilime değil bileğime güvenirdim.

Ama bunca deneyim kazandıktan sonra,
insanlara kaba gücün değil dilin hükmettiğini gördüm.

NEOPTOLEMOS

Yalan söylemekten başka bir şey değil benden istediğin. 100

ODYSSEUS

Philoktetes'i hileyle yakalamanı istiyorum.

NEOPTOLEMOS

Hileyle yakalayacağımıza neden ikna etmeyelim?

ODYSSEUS

İkna edemezsin, kaba kuvvete de gücün yetmez.

NEOPTOLEMOS

Neden yetmesin, nedir onu öyle güçlü kılan?

ODYSSEUS

Hedefini şaşmaz öldürücü okları var. 105

NEOPTOLEMOS

Öyleyse tehlikeli değil mi ona yaklaşmak?

ODYSSEUS

Benim dediğim gibi hileyle yaklaşırsan bir şey olmaz.

NEOPTOLEMOS

Yalan söylemek utanç verici değil mi sence?

ODYSSEUS

Bir beladan kurtulmanı sağlayacaksa değil.

NEOPTOLEMOS

Adamın gözünün içine bakarak nasıl yalan söylenir? 110

ODYSSEUS

Yararı olacaksa tereddüt etmenin gereği yok!

NEOPTOLEMOS

Adamı Troya'ya götürürsem bana ne yararı olacak?

ODYSSEUS

Troya sadece bu yay ve bu oklarla fethedilebilir.

NEOPTOLEMOS

Ama dediğinize göre, Troya'yı fethedecek olan
ben değil miyim?

ODYSSEUS

115 Ne sen onlarsız, ne de onlar sensiz başarabilirsiniz.

NEOPTOLEMOS

Durum öyleyse, yayla okları bir an önce ondan almalı.

ODYSSEUS

Başarırsan iki büyük ödülün olacak.

NEOPTOLEMOS

Neymiş ödülleri? Daha hevesli olurum bilirim onları!

ODYSSEUS

Hem yiğit, hem becerikli¹² diye namın yürüyecek.

NEOPTOLEMOS

Öyleyse utangaçlığımı bir yana bırakıp dediğini

120 yapacağım.

ODYSSEUS

Aklında mı sana bütün söylediklerim?

NEOPTOLEMOS

Söz verdiğime göre bana güvenebilirsiniz.

ODYSSEUS

O zaman hiçbir yere ayrılmadan onu bekle.

Bizi bir arada görmesin diye gidiyorum,

125 nöbetçiyi de gemiye göndereceğim.

Fazla geciktiğinizi görürsem eğer,

Ona kaptan giysileri giydirerek

tekrar yanınıza gönderirim,

her şeyden habersizmiş gibi davranır.

130 Oğlum, sana yalanlarını söylemeye başlarsa

içlerinden sadece işine yarayanlara kulak ver.

Ben gemiye doğru gidiyorum, sana kalıyor sonrası.

Kurnaz Hermes¹³ ve beni her zaman kollayan

zafer tanrıçası Athena yardımcın olsun.

Parodos
(135–219)

(*Odyseus ile gemici çıkarlar ve sahneye
Neoptolemos'un gemisinin tayfalarından
oluşan koro girer.*)

KORO

Efendim! Yaban ellere düşmüş
bir yabancı olarak, kuşkucu bir adamdan
neyi saklayıp ona neyi anlatmalı?
Söyle bana, çünkü Zeus'un
kutsal asasını taşıyanlar, birkaç şey
fazla bilir diğer insanlardan.
Bu kadim iktidar¹⁴ elinde
olduğuna göre söyle bana oğlum,
sana yardım etmek için ne yapmalıyım?

Strophe I 135

140

NEOPTOLEMOS

İstiyorsan çekinmeden gelip, yaşadığı
sefil odaya bir göz at. Ama korkunç
yolcunun yaklaştığını görür görmez,
buradan uzaklaşarak, göstereceğim yere
saklan ve sana ihtiyaç duyduğumda
elinden gelen yardımı esirgeme benden.

145

KORO

Bana ezelden beri seni kollamakla
yükümlü olduğumu hatırlatıyorsun
kralım. Ama söyle bana, bu adam
nerede kalıyor ve şimdi nerede?
Bunları bilmem gerekiyor
farkına varmadan çıkmasın
diye apansız karşıma.
İçeride mi, yoksa dışarıda mı,
yeri yurdu neresi
ve nerelerde dolaşıyor?

Antistrophe I 150

155

NEOPTOLEMOS

160 Evi şurada! İki kapılı,
oyuk bir kaya parçası.

KORO

Şu anda nerede peki zavallı adam?

NEOPTOLEMOS

Sersefil, aç biilaç dolaşıyor
sanırım bu yakınlarda.
Sadece avdır onu hayatta tutan.
165 Büyük bir zahmetle
avlanmaya çalışıyor
ve kimse yok yanında
dertlerine derman olacak.

KORO

Acıyorum zavallıya. Ona bakacak
170 kimi kimsesi, üzerinde gözlerini
dinlendirecek tek bir dostu olmadan,
her daim yapayalnız boğuşuyor
ağır hastalığıyla ve ihtiyaçların
en küçüğü bile büküyor belini.
175 Nasıl dayanıyor,
nasıl katlanıyor bunca eziyete?
Nasıl acımasız olabiliyormuş güçlü tanrılar!
Zavallı ölümlüler, hayatınız
ölçüyü kaçırdı mıydı vay halinize!

Strophe II

180 Diğerlerinden hiç de düşük
olmadığı halde soyu sopu,
her şeyden yoksun
ve herkesten uzak yaşıyor.
Ormanın uzun tüylü,
185 alaca postlu hayvanları arasında,
acı ve açlıktan kıvranarak
onulmaz dertleriyle boğuşuyor.

Antistrophe II

Sadece ağzı bozuk Ekho,
gerisingeri gönderiyor dağlardan
acı dolu çığlıklarıyla inlemelerini. 190

NEOPTOLEMOS

Bütün bunlara hiç şaşırmadım.
Anladığım kadarıyla,
kalpsiz Khryse'nin
başına sardığı bela
ve şimdi tek başına kimsesiz 195
kalması, kehanete göre
Troya'yı dize getirecek
hedefini şaşmaz yayını
zamansız germesin diye
tanrılardan birinin işi olmalı. 200

KORO

Sesini kıs biraz evladım!

Strophe III

NEOPTOLEMOS

Neler oluyor?

KORO

Bir ses duydum! Artık buradan mı desem,
oradan mı desem, acıyla kıvranan
bir adamın inlemesi geldi sanki kulağıma. 205
Evet, şimdi daha iyi duyuyorum,
yerde zorlukla sürünen bir adamın
inlemesi bu. Yanlışım yok, gittikçe
yaklaşıyor uzaktan gelen ağlama sesi.

KORO

NEOPTOLEMOS

Kolla kendini oğlum. Neler oluyor, söyle! **Antistrophe III** 210

KORO

Artık durum değişti.
Uzakta olan şimdi yakınımızda
ve kavalıyla huzur içinde
tatlı melodiler çalan çoban gibi değil,
ikide bir tökezleyerek bağırان, 215

inleyen bir hasta gibi geliyor.
Sesinin bunca vahşi çıktığına
bakılırsa, limana demir atmış olan
gemiye görmüş olmalı.

1. Epeisodion (220–675)

*(Philoktetes sahneye girer. Kötü giyimli ve saçları
dağınıktır, sağ ayağını sürterek yürür. Ellerinde yayı
ve içinde hedefini şaşmaz oklarının bulunduğu sadak
vardır.)*

PHİLOKTETES

220 Yabancılar! Kimsiniz ve limanı bile olmayan
bu ıssız toprağa ne yapmaya geldiniz?
Memleketinizle soyunuzu tahmin etmeye
kalkarsam ne demem gerekir?
Yunan elbiseleri giyyorsunuz ve bu beni
225 mutlu ediyor, ama bir de sesinizi
duymak isterim. Yabani görünüşüme
bakarak korkmayın. Acıyın hiçbir
dostu olmayan, tek başına çile çeken
bu zavallıya. Dost olarak geldiyseniz
230 konuşun benimle. Soru sorulduğunda
yanıt vermemek ne size, ne de bana yakışır.

NEOPTOLEMOS

Yabancı! Öğrenmek istediğin buysa,
Yunanlı olduğumuzu söyleyeyim sana.

PHİLOKTETES

Ah sevgili dilim! Ne büyük mutlulukmuş,
235 yıllar sonra, yeniden bu kelimeleri duymak!
Oğlum, seni hangi neden, hangi dürtü,
hangi sevgili rüzgâr getirdi buralara?
Söyle bana kim olduğunu.

NEOPTOLEMOS

Dört tarafı denizle çevrili Skyros'tan geliyor soyum.
Memleketime dönüyorum, adım Neoptolemos
ve Akhilleus'un oğluyum. Budur benim künyem!

240

PHİLOKTETES

Dost topraklardan, sevmeye layık bir babanın oğlu
ve yaşlı Lykomedes'in dizinin dibinde yetişen çocuk,
nereden yelken açarak, ne yapmaya geldin bu adaya?

NEOPTOLEMOS

Troya'dan geliyorum.

245

PHİLOKTETES

Öyle mi? Ama sefere çıktığımızda,
bizimle birlikte değildin gemilerde!

NEOPTOLEMOS

Sen de mi katılmıştın o sefere?

PHİLOKTETES

Oğlum, bilmiyorsun galiba kiminle konuştuğunu!

NEOPTOLEMOS

Nereden bileyim, daha önce hiç görmedim ki seni!

250

PHİLOKTETES

Ne adımlı, ne de bana bunca çektiren,
başıma gelenleri hiç duymadın mı?

NEOPTOLEMOS

Hiçbir şey bilmiyorum sordukların hakkında.

PHİLOKTETES

Ah kadersiz başım, nasıl da büyükmüş
tanrıların gazabı! Ne memleketimde,
ne de başka hiçbir yerde kimseler duymamış
çektiklerimi. Beni acımasızca buraya
terk eden soysuzlar gülerken arkamdan,
hâlâ kapanmayan korkunç yaram
günden güne kötüleşiyor. Akhilleus'un oğlu,
güzel evladım, bir yerlerden kulağına
çalındıysa eğer, ben Herakles'in silahlarının

255

260

mirasçısı, Poias'ın oğlu Philoktetes'im.

Seferin iki komutanıyla Kephalonialıların kralı,¹⁵

265 zehirli bir yılanın öldürücü ısırığıyla oluşan
yaram yüzünden hayâsızca terk ettiler beni
bu ıssızlığa. Khryse'nin¹⁶ adasından yelken
açarak, donanmalarıyla buraya demirlediler
ve bu perişan halimle beni bu kimsesiz
270 adada tek başıma bıraktılar oğlum.

Fırtınadan yorgun düşerek sahildeki
bir mağarada uykuya daldığımı görünce,
dilenciye sadaka verir gibi, birkaç paçavrayla
biraz yiyecek bırakarak çekip gittiler.

275 Dilerim öyle olur onların da sonu.
Uykudan uyandığımda gittiklerini görünce
nasıl yıkıldığımı düşün artık oğlum.
Gemiler ağır ağır ufuk çizgisinin ötesinde
kaybolunca dövündüm, ağladım.

280 Yardımına koşacak, acımı paylaşacak
hiçbir hemşerim yoktu yanımda.
Nereye dönsem, nereye baksam,
tek gördüğüm hüzüdü, sadece
hüzüdü bana yârenlik etmeye kalan.

285 Zaman ağır ağır ilerliyordu ve küçük
mağaramda hayatımı bir düzene
sokmalıydım. Karnımı doyurmak için
alçaktan uçan yaban güvercinlerini
avladım yayımla. Sonra da,

290 oklarımı toplamak için sürüyerek
sakat ayağımı, emekledim yerlerde.
Suya ve soğuklar bastırınca yakacak
oduna ihtiyaç duyduğumda, topallayarak
iyi kötü başımın çaresine bakabildim.

295 Ateş yakmak için de taşları sürterek
birbirlerine, hayatımı kurtaran kıvılcımları

tutuşturdum. İşte böyle hayatta kalabildim.
Yaşadığım mağara ve yaktığım ateş her ihtiyacımı
görüyordu, yarama deva olmaktan başka.
Şimdi gel de adamı anlatayım sana! 300
Hiçbir kaptan isteyerek uğramaz sahiline,
çünkü demir atılacak limanı, ticaret yapıp
konuk edilecek tek bir evi bile yok.
Aklı başında olanlar hiç uğramaz buraya.
Kazara yolu düşenler olursa, 305
çünkü uğruyor ara sıra böyleleri,
tatlı sözlerle acımı avutmaya çalışırlar,
açlığını gidermek için biraz yiyecek,
sarınmam için eski elbiseler verirler.
Ama memleketime götürmelerini 310
rica edince kimse yanaşmıyor buna.
On yıldır açlık ve çilelerle boğuşuyorum,
doymak bilmeyen yaramı acımla besleyerek.
İşte Atreus'un oğullarıyla Odysseus
böyle davrandılar bana. Dilerim beterini 315
yaşatır onlara Olympos tanrıları.

KORO

Adaya uğrayan yabancılar gibi
ben de acıyorum sana Poias'ın oğlu.

NEOPTOLEMOS

Ama ben daha fazlasını yapabilir, söylediklerinin
doğru olduğuna kefil olabilirim, çünkü ben de aynen 320
yaşadım Atreus'un oğullarıyla Odysseus'un zulmünü.

PHILOKTETES

Senin de mi onlardan şikâyetin var?
Alçaklar kalbini kıracak neler yaptılar?

NEOPTOLEMOS

Hiddetimi ellerimle anlatmak nasip olsa
günün birinde, öğrenecek Mykene ile Sparta 325
Skyros Adası'nın da yiğitler doğurduğunu.

PHİLOKTETES

İyi söyledin oğlum, diline sağlık!

Neymiş peki seni böylesine kızdıran?

NEOPTOLEMOS

Babamın ölümünden sonra beni nasıl aşağıladıklarını

330 aklıma getirdikçe yüreğim sızlıyor Poias'ın oğlu.

Ama zorlanarak da olsa anlatacağım sana.

PHİLOKTETES

Ne dedin, ne dedin? Doğru mu

Peleus'un oğlunun artık yaşamadığı?

NEOPTOLEMOS

Evet, ama ölümlü değildi onu öldüren.¹⁷

335 Dediklerine göre Apollon'un bir oku almış canını.

PHİLOKTETES

Soylu bir yiğide yakışan bir ölüm. Ama şimdi

aklım karıştı oğlum, öksüz kalan sana mı

üzülmeli, yoksa babanın yasını mı tutmalıyım?

NEOPTOLEMOS

Kendi acın sana yeter zavallı dostum,

340 harcama boşuna gözyaşlarını.

PHİLOKTETES

Doğru konuştun. Şimdi sana yapılanlara

dönelim, nasıl aşağılandığını anlat.

NEOPTOLEMOS

İlahî Odysseus ile babamın öğretmeni,¹⁸ gelin gibi

süsledikleri bir gemiyle Skyros'a geldiler.

345 Artık yalan mı doğru mu bilemem, ama babamın

ölümünden sonra benden başka kimsenin

Troya'nın surlarını geçemeyeceğini söylediler.

Bunları duyunca yabancı, hiç vakit

kaybetmeden yola çıktım onlarla.

350 Her şeyden çok, daha önce hiç görmediğim

babamı görmek istiyordum gömülmeden.

Troya'yı sadece benim fethedebileceğimi

bilmek de başlı başına güzel bir nedendi.
 Uygun rüzgârın yardımıyla iki günde
 lanetli Sigeion'a¹⁹ vardık. Karaya çıkar çıkmaz 355
 askerler etrafımı sararak beni kucakladılar,
 benzerliğimiz yüzünden Akhilleus
 mezarından kalktı diye yeminler ettiler.
 Cansız yatan zavallı babam için gözyaşı döktüm
 ve doğal olarak, dostlarımı görmeye gidercesine 360
 Atreus'un oğullarının huzuruna çıktım. Babamın
 silahlarını ve ondan kalanları vermelerini rica ettim.
 Ama krallar bana yakışksız laflar ettiler:
 "Akhilleus'un oğlu, babandan miras kalan
 her şeyi alabilirsin, ama silahları şimdi 365
 bir başkasının, Laertes'in oğlu Odysseus'un malı."
 Dünya başıma yıkıldı, gözümde yaşlarla
 öfke dolu ayağa kalkarak bağırmaya başladım:
 "Alçaklar, fikrimi bile sormadan,
 hakkım olan silahları başkasına mı verdiniz?" 370
 Yakınımızda duran Odysseus araya girdi:
 "Oğlum, silahları hak ettiğim için verdiler bana,
 çünkü hem babanı, hem onları ben getirmiştin buraya."²⁰
 Hakkım olan silahları göz göre göre çaldıklarını
 anlayınca kendimi kaybettim, hiçbir küfrü 375
 esirgemedi ağzıma geleni söyledim öfkeyle.
 Genelde sinirlerine hâkim olan Odysseus,
 bunca hakaretten sonra dayanamadı:
 "Burada olman gerekirken görevden kaçmıştın,
 şimdi de saygısızca ileri geri konuşuyorsun. 380
 Şunu iyi bil ki Skyros'a elin boş döneceksin."
 Bu laflarla iyice aşağılandıktan sonra,
 soyu bozuk, alçak Odysseus yüzünden
 memleketime hakkımı alamadan dönüyorum.
 Ama ondan çok başımızdakileri suçluyorum. 385
 Şehirlerle ordular onları yönetenlerin emrinde olur.

Baştakiler kötülüğe bulaştı mı, halka da
kötülüğü öğretirler. Söyleyeceğimi söyledim.
Atreus'un oğullarından nefret edenleri
390 umarım tanrılar da benim kadar sever.

KORO

Dağlarda tapınılan bereketli
toprak, altın taşıyan
Paktolos Nehri'nin²¹ egemeni
Zeus'un anası Gaia,
395 sana sesleniyordum;
Boğa öldüren aslanların çektiği
arabanla gezinen kutsal ana,
yardım etmen için seni çağırıyordum;
Atreus oğulları, sınır tanımaz
400 bir hayâsızlıkla Odysseus'a
teslim ederken bu çocuğun
babasının silahlarını.

PHİLOKTETES

Yabancılar, sizi buralara getiren
kızgınlığınızın belirtileri apaçık ortada
405 ve ben kefil olabilirim böyle iğrenç
bir davranışı ancak Atreus'un oğullarıyla
Odysseus'un sergileyebileceğine.
Şaşırmıyorum, bu adam zehirli dili
ve kurnazlığıyla adaletsizlik yayıyor
410 etrafına. Benim anlamadığım, büyük
Aias'ın²² bu haksızlığa nasıl izin verdiği!

NEOPTOLEMOS

Ah yabancı, o artık hayatta değil! Yaşasaydı,
alabilirler miydi benden babamın silahlarını?

PHİLOKTETES

Ne dedin? Aias da mı gitti?

NEOPTOLEMOS

415 Evet, o da göremiyor artık gün ışığını.

PHİLOKTETES

Neler duyuyorum! Ama Diomedes²³ ile
Laertes'in başına kalan Sisypheos'un dölü²⁴
hâlâ yaşıyorlar. Asıl onlar ölmeliydi!

NEOPTOLEMOS

Evet yaşıyorlar ve son zamanlarda
itibarları çok yükseldi Akha ordusunda. 420

PHİLOKTETES

Ya benim eski dostum, Pyloslu dürüst Nestor²⁵
neler yapıyor? O da mı öldü yoksa? Doğru
nasihatleriyle onları uzak tutuyordu rezaletlerden.

NEOPTOLEMOS

Yaşıyor, ama erken yitirdiği oğlu Antilokhos'un²⁶
acıısı onu günden güne azar azar öldürüyor. 425

PHİLOKTETES

Yazıklar olsun! Yitmiş olduklarını duymak
istemeyeceğim iki yiğidin adını andın.
Artık kimden medet umayım? En iyiler
birbiri ardına giderken, öldüğünü duymaya
can attığım Odysseus hâlâ yaşıyor. 430

NEOPTOLEMOS

Usta bir güreşçi gibi bütün tuzaklardan kurtuluyor.
Ama her ustalığın da bir sınırı vardır Philoktetes.

PHİLOKTETES

Tanrılar adına söyle bana! Bütün bunlar olurken
babanın can yoldaşı Patroklos²⁷ neredeydi?

NEOPTOLEMOS

O da öldü. Sana gönül rahatlığıyla şunu
söyleyebilirim: İşe yaramazları değil,
en iyileri alıp götürür savaş her seferinde. 435

PHİLOKTETES

Sana hak veriyorum. Şimdi de anılmaya değmez
birini soracağım. Ara vermeden konuşmaktan
başka bir şey bilmeyen soysuz neler yapıyor? 440

NEOPTOLEMOS

Bu tanıma Odysseus'tan başka kim uyar?

PHİLOKTETES

Onu değil, Thersites²⁸ adında birini soruyorum.
Bir kere söz almakla yetinmez, zorla
susturulana kadar da çenesini kapamazdı.

NEOPTOLEMOS

445 Hiç görmedim, ama yaşadığını duydum sanırım.

PHİLOKTETES

Öyle olduğuna şaşırmadım, çünkü kötülerden
hiçbiri zarar görmedi bugüne kadar.
Tanrılar büyük bir özenle koruyor onları.
Sahtekârları Hades'ten kurtarıırken,
450 dürüstlerle haklıları oraya gönderiyorlar
ilk fırsatta. Ne desem bilmem ki,
tanrılar hakkında kötü mü konuşsam?

NEOPTOLEMOS

Philoktetes, bundan böyle Troya'ya
ve Atreus'un oğullarına uzaktan bakacak,
455 önlemlerimi alacağım. Kötüler iyilerden
güçlü olduğunda, dürüst insanlar ezilirken
namussuzlar zafere ulaşır. Ama ben hiçbir
zaman saygı göstermeyeceğim böylelerine.
Artık kayalık Skyros'ta elimdekilerle
460 yetinmeye çalışacağım. Şimdi gemiye
doğru gidiyorum. Hoşça kal Poias'ın oğlu,
bütün mutluluklar senin olsun
ve tanrılar ayağına şifa versin gönlünce.
Biz de artık yavaş yavaş hazırlanalım!

465 Uygun rüzgâr estiğinde yola çıkarız.

PHİLOKTETES

Yola mı çıkıyorsunuz?

NEOPTOLEMOS

Evet, hava dönüyor, uygun rüzgârı bekleyeceğiz.

PHILOKTETES

Babanın, annenin ve bütün sevdiklerin
 adına, bir sığıntı gibi yalvarıyorum,
 beni burada tek başıma terk etme oğlum! 470
 Hayatımı işkenceye çeviren felaketleri
 gözünle gördün, kulağınla duydun.
 Bohça gibi at bir kenara beni. Bilirim
 büyük zahmet vereceğim size varlığımla,
 yine de dayanmaya çalış, çünkü soylu insanlar 475
 haksızlığa isyan eder, doğruyu savunurlar.
 Çekip gidersen günahım boynuna kalacak,
 ama beni de alırsan yanına ve Oite toprağına
 sağ salim götürürsen namın yürüyecek.
 Bir gün bile sürmeyecek sana vereceğim zahmet. 480
 Kararını ver! Beni al yanına da, güverte,
 ambar, geminin neresi olsa razıyım.
 Yeter ki size rahatsızlık vermeyeyim.
 Sığıntıların koruyucusu Zeus²⁹ adına,
 şu topal halimle diz çökmüş yalvarıyorum, 485
 kabul ettiğini söyle. Ama tek başıma, insan
 yüzü göremeyeceğim bu ıssızlıkta terk etme.
 Ya evine götürüp kurtar beni, ya da
 Euboia Kralı Khalkodon'un³⁰ limanlarına bırak.
 Oradan zor olmaz Oite'ye, Trakhis'e ve güzel 490
 sularıyla meşhur Sperkheios Nehri'ne varmak.
 Hayatta olup olmadığını bilemediğim babama
 ne güzel bir armağan olur düşünsene!
 Ama bunca yıldır adaya uğrayanlarla
 haber yollamama rağmen, beni kurtarmaya 495
 gemi göndermediğine bakılırsa belki de
 yaşamıyordur. Buradan bir an önce ayrılmaya,
 evlerine dönmeye gün sayan gemiciler de
 belki haberimi götürmemiş olabilir.
 Ama sen istersen kurtarıcı meleğim olabilirsin. 500

Tek umudum sensin, acı bana, kurtar beni
ve hiç aklından çıkarma insanların mutluyken
bir anda her şeylerini yitirebileceğini.
Sefaletin dışında yaşarken, zor günlere
505 hazırlıklı olmalı, çünkü hiç beklenmedik
anlarda gelir en büyük felaketler.

KORO

Acı ona kralım,
dostlarımın başına gelmesine
razı olamayacağım
510 acılardan bahsetti bize.
Sana yaptıkları yüzünden
alçak Atreus oğullarına
duyduğun nefret
ona mutluluk getirsin.

515 Bunca ısrarla evine
gitmek istediğine göre,
götür onu hızlı geminle ve koru
kendini tanrıların gazabından.

NEOPTOLEMOS

Dikkat et, şimdi yardıma istekli görünürken,
520 yaranın iğrenç kokusu sarınca etrafı
sözlerinin arkasında duracak mısın?

KORO

Duracağım elbette ve bana bu suçlamayı
yakıştırma fırsatını vermeyeceğim kimseye.

NEOPTOLEMOS

Öyleyse, benim de bu adamı en az senin kadar
525 düşündüğümü göstermem gerekiyor.

Haydi yabancı, hazırlıklarını yap da yola çıkarım artık,
gemidekilerden kimse itiraz etmeyecek gelmene.
Yeter ki tanrılar buradan ayrılarak,
gitmek istediğimiz yere varmamıza izin versin.

PHİLOKTETES

Günlerin en güzeli, ölümlülerin en tatlısı 530
ve sevgili denizciler! Gönlümde size karşı
filizlenen sevgiyi nasıl göstersem?

Haydi oğlum gidelim, ama nasıl yaşadığımı
ve ne kadar cesur olduğumu görmen için
önce şu eve benzemeyen evime veda edelim. 535

Katlandıklarına, benden başka kimse
dayanamazdı sanırım, ama mecburiyet
öğretti bana zorluklarla başa çıkmayı.

*(Neoptolemos ile Philoktetes mağaraya girmeye
hazırlanırlar.)*

KORO

Bekleyin biraz! İki kişi geliyor buraya doğru,
birincisi geminin tayfası, ikincisi de bir yabancı. 540
Ne istediklerini öğrenelim, sonra gidersiniz.

(Sahneye biri tüccar kılığına girmiş iki tayfa girer.)

TÜCCAR

Akhilleus'un oğlu, ne güzel bir rastlantı!
Hiç aklımda yokken, demir attığımızda
tesadüf eseri karşıma çıkınca gemin,
iki arkadaşıyla nöbet tutan bu tayfadan 545
öğrendim seni nerede bulacağımı.

Küçük tekneyle, Troya'dan üzüm bağlarıyla
ünlü memleketim Skopelos'a³¹ doğru
yelken açmışken, gemicilerden burada olduğunu
öğrendim ve seninle ilgili bir gelişmeyi 550
haber vermeden ayrılmak istemedim.

Karşılığında uygun bir şeyler verirsin artık!
Argoslular³² senin hakkında bir karar
aldılar, üstelik almakla kalmayıp,
hiç vakit kaybetmeden, bir an önce 555
uygulamaya koydular onu.

NEOPTOLEMOS

Nankör değilim, gelişmeleri haber vererek
yaptığın iyiliğin karşılığını minnetle
ödeyeceğim, ama önce anlat bakalım!

560 Aleyhimde neler hazırlıyormuş Argoslular?

TÜCCAR

Yaşlı Phoiniks'le Theseus'un iki oğlu,³³ seni
yakalamak üzere gemileriyle peşine düştüler.

NEOPTOLEMOS

İkna ederek mi, yoksa zorla mı götürecekler beni?

TÜCCAR

Onu bilemem. Sana duyduklarımı aktardım.

NEOPTOLEMOS

565 Phoiniks'le maiyeti sadece Atreus'un oğullarını
memnun etmek için mi düştüler peşime?

TÜCCAR

Evet, çoktan yola çıktılar ve gecikeceklerini

hiç sanmam.

NEOPTOLEMOS

Odysseus neden onlarla birlikte değil?

Bir sorunu mu var, yoksa bir şeylerden mi çekiniyor?

TÜCCAR

570 Ben yola çıkarken, o Diomedes'le birlikte
başkasının peşine düşmeye hazırlanıyordu.

NEOPTOLEMOS

Odysseus kimin peşine düşecek peki?

TÜCCAR

Aslında, şey... Önce yanında duran adamın
kim olduğunu söyle ve sesini alçalt biraz.

NEOPTOLEMOS

575 Yabancı, bu adam ünlü Philoktetes'tir.

TÜCCAR

Öyleyse, başka soru sormadan, bir an önce
bu topraklardan uzaklaş. Elini çabuk tut!

PHILOKTETES

Neler oluyor oğlum? Bu gemici
gizli gizli neler söylüyor sana?

NEOPTOLEMOS

Tam olarak ben de anlayamadım. Söylediklerini 580
herkesin önünde yüksek sesle tekrarlamasını isteyeceğim.

TÜCCAR

Akhilleus'un oğlu, ordunun gözünde küçük
düşürme beni. Yoksul biriyim, onlara ufak tefek
hizmetlerde bulunarak sağlıyorum geçimimi.

NEOPTOLEMOS

Ben düşmanıyım Atreus oğullarının 585
ve bu adam onlardan nefret ettiği için
can dostum oldu. Yanımıza iyi niyetle
geldiğine göre, her şeyi anlatmalısın bize.

TÜCCAR

NEOPTOLEMOS

Ne yapacağını iyi düşün oğlum. Düşündüm.

TÜCCAR

NEOPTOLEMOS

Sorumlusu sen olacaksın ama! Her şeyi üzerime alıyorum! 590

TÜCCAR

Konuşuyorum öyleyse. Gaddar Odysseus'la
Diomedes senin arkadaşının peşindeler.
Herkesin önünde onu zorla ya da ikna ederek
ordugâha getireceklerine dair yemin etmişler.
Kendine diğerinden daha çok güvenen, 595
bu işi başaracağına inanan Odysseus
konuşurken bütün Akhalar dinlemiş onu.

NEOPTOLEMOS

Bu ıssız adada terk ettikleri dostumla
tekrar uğraşmak nereden gelmiş akıllarına
bunca zaman sonra? Neyin peşindeler? 600
Vicdan azabı mı duyuyorlar,
yoksa ona ihtiyaçları mı var?

TÜCCAR

Bunlardan duymamışsındır, başından anlatayım.

Helenos³⁴ adında yetenekli bir kâhin var,

605 Priamos'un oğlu. Bir gece, herkesin nefret ettiği
kurnaz Odysseus ava çıkmış tek başına.

Kâhini hileyle yakalayıp zincire vurarak,

vahşi bir hayvan gibi dolaştırmış ordugâhta.

İşte bu Helenos, birçok kehanette bulunduğu gibi,

610 Philoktetes iyilikle ikna edilip yaşadığı
adadan getirtilmezse Akhaların

Troya'yı fethedemeyeceğini de söylemiş.

Odysseus kehaneti duyunca, konuyla

bizzat ilgileneceğine kendi başı üzerine

615 yemin etmiş. Adamı konuşarak gelmeye

razı edeceğine inanıyormuş, ama başaramaz

ve ikna edemezse, onu zor kullanarak

Troya'ya getirecekmiş. Oğlum şimdi

her şeyi biliyorsun artık. Bana sorarsan,

620 bütün sevdiklerini de alarak yanına

bir an önce burayı terk etmelisin.

PHİLOKTETES

Vay başıma gelenler! Aşağılık adam,

Akhalara beni Troya'ya gitmeye ikna

edeceğini mi söylemiş? Olurum belki,

625 babası Hades'ten yeryüzüne geri döndüğü gibi!³⁵

TÜCCAR

Ben bu işlerden anlamam, gemime dönüyorum şimdi.

Tanrılar her şeyi gönlünüzce versin dilerim.

(Tüccar ve yanındaki gemici giderler.)

PHİLOKTETES

Bunlar adilikten başka bir şey değil oğlum.

Odysseus beni tatlı sözlerle kandırarak,

630 Akhalara götürebileceğini sanıyor.

Sakatlanmama neden olan yılan

ondan daha kolay ikna edebilir beni.

Ama o kafasına bir şey taktı mı

yapar, buraya geleceğinden

emin olabilirsin. Haydi, gidelim artık!

635

Aramızdaki mesafe ne kadar büyürse

o kadar iyi. İşin varken hızlı çalışırsan,

işin bittiğinde uykun daha hafif olur.

NEOPTOLEMOS

Şimdi gidemeyiz, rüzgâr ters yönden

esiyor. Hava dönünce çıkarız yola.

640

PHİLOKTETES

Kaçış yolunda bütün rüzgârlar iş görür.

NEOPTOLEMOS

Ama rüzgâr onlar için de ters esiyor.

PHİLOKTETES

Bir şeyler çalmayı kafaya takan

hırsız için hiçbir rüzgâr ters sayılmaz.

NEOPTOLEMOS

O kadar istiyorsan gidelim. İhtiyaç duyduğun,

645

sevdiğin şeyleri de alalım yanımıza.

PHİLOKTETES

Bir şeyler alacağım, ama sandığın kadar çok değil.

NEOPTOLEMOS

Bu adada gemimizde bulunmayan ne olabilir?

PHİLOKTETES

Bir ağacın yapraklarını koparıp

yarama koyunca hafifliyor acılarım.

650

NEOPTOLEMOS

Git getir o zaman. Alacağın başka bir şey var mı?

PHİLOKTETES

Sağda solda bıraktığım oklarım var. Onları

toplamalıyım, başkasının eline geçmesinler.

(*Philoktetes mağaradan bir demet yaprak,
oklarını ve yayını getirir.*)

NEOPTOLEMOS

Şu elindeki meşhur yayın mı?

PHİLOKTETES

655 Evet, o ve başka yayım yok.

NEOPTOLEMOS

Elime alıp yakından inceleyebilir miyim?

Merak etme, ona gözüm gibi bakarım.

PHİLOKTETES

Tabii ki oğlum! Sadece bu yayı değil,
sahip olduğum her şeyi alabilirsin.

NEOPTOLEMOS

660 Yakından bakmayı çok isterim, ama doğru olur mu
bilmem! Seni rahatsız edecekse almasam da olur.

PHİLOKTETES

Saygılı konuşuyorsun oğlum ve isteğin haklı.

Güneş ışınlarını, sevgili memleketim Oite'nin
toprağını, yaşlı babamı, dostlarımı yeniden

665 görmemi sen sağlayacaksın. Düşmanlarımın
ayaklarının altındayken beni kaldırıp

üstlerine bıraktın.³⁶ Çekinme, al yayı eline
ve gururlan. Ölümlüler içinde bir tek sana
nasip oldu yayıma dokunmak. Ben de

670 öyle sahip olmuşum ona, erdemimle.

NEOPTOLEMOS

Seni tanıyıp dostun olduğuma çok seviniyorum.

Kendisine yapılan iyiliğe iyilikle karşılık verenler,
dostların en değerlileridir. Haydi, gir içeri.

PHİLOKTETES

Birlikte girelim. Yaram yüzünden,

675 yürürken desteğine ihtiyacım olacak.

(*Neoptolemos, Philoktetes'i elinden tutarak birlikte
mağaraya girerler.*)

1. Stasimon
(676–729)

KORO

Duyduğuma göre, her şeye kadir
Kronos'un oğlu, karısına sarkıntılık
etti diye İksion'u³⁷ hızla dönen
bir çembere bağlamıştı vaktiyle.
O günden bugüne, kimseye kötülük
etmeyen, hiçbir şey çalmayan
ve dürüslere dürüstçe davranan
bir insanın alinyazısının
böylesine acımasız olduğunu,
onursuzca süründüğünü
ne gördüm, ne de duydum.
Ve şaşırıp kalıyorum, dört bir yandan
beynini döven dalgaların sesi eşliğinde,
bu gözyaşı dolu hayata nasıl,
evet nasıl katlandığına.

Strophe I

680

685

690

Mutsuzluğuna yoldaş olacak
kendinden başka bir dostu,
yüreklere dağılayan kanlı iniltilerine
kulak verecek bir komşusu,
ayağının iltihaplı yarasına
şifalı otlar sürerek
fişkırarak sımsıcak kanını
durduracak kimi kimsesi
olmadan geçirdi günlerini.
Ruhunu kemiren
korkunç acısı hafiflediğinde,
bir demet şifalı ot bulmak için,
dadısının terk ettiği
küçük bir çocuk gibi
bayırda emekledi durdu.

Antistrophe I

695

700

705

Strophe II

Hasret kaldı kutsal toprağın
tohumlarıyla biz ekmek yiyen
insanların alıştığı besinlere.

Sadece ara sıra,

uzun menzilli oklarıyla
vurduğu birkaç kuş
bastırıyor açlığını.

Zavallı ruh, on yıldan fazladır
şarabın tadını alamadı,
damağı ve susuzluğunu
gidermek için koştu hep
çamurlu yağmur suyuna.

Antistrophe II

Karşısına soylu bir ailenin
oğlu çıkınca şansı döndü,
mutlu olacak şimdi.

Boşa geçen nice aydan sonra,
denizleri yaran bir gemi
onu memleketine, Maliakos
Koyu'nun orman perilerine
ve kutsal alevlerin aydınlattığı,
bronz kalkanlı³⁸ Herakles'in
tanrılarla karşılaştığı
Sperkheios Nehri'nin suladığı
Oite'nin eteklerine götürecek.

(Neoptolemos ile Philoktetes mağaradan çıkarlar.)

2. Epeisodion (730–826)

NEOPTOLEMOS

Yürüsene! Sesin soluğun
kesildi birden. İyi misin?

PHİLOKTETES

Ah, ah, ah!

NEOPTOLEMOS

Neler oluyor?

PHİLOKTETES

Yok bir şey. Sen yürümeye devam et oğlum.

NEOPTOLEMOS

O korkunç acı mı nüksetti yeniden?

PHİLOKTETES

Hayır, hayır. Ağrı şimdi epey hafifledi.

735

Yetişin tanrılar!

NEOPTOLEMOS

Tanrılarının adını neden anıyorsun inleyerek?

PHİLOKTETES

İmdadıma gelsinler, kurtarsınlar beni diye!

NEOPTOLEMOS

Neler olduğunu söylemeyecek misin?

Hep suskun mu kalacaksın?

740

Büyük acı çektiğini görüyorum.

PHİLOKTETES

Öldüm, bittim evladım! Acımı gizleyemeyeceğim

artık senden. Ah, ah, ah! İçime kadar işliyor,

beni mahvediyor. Ah zavallı ayağım!

Bu kadardı, dayanamayacağım artık.

745

Ah, ah, ah! Yedi bitirdi beni bu illet.

Evladım, yanında kılıcın varsa eğer,

yalvarırım kes ayağımı. Hayatta kalıp

kalmayacağımı düşünmeden, vakit

yitirmeden salla kılıcını. Haydi evladım!

750

NEOPTOLEMOS

Ne oldu öyle birden? Neden inleyip çığlıklar atıyorsun?

PHİLOKTETES

NEOPTOLEMOS

Nedenini biliyorsun!

Hayır bilmiyorum!

PHİLOKTETES

NEOPTOLEMOS

Biliyorsun evladım!

Hiçbir şey bilmiyorum!

PHİLOKTETES

Nasıl bilmezsin! Aman, aman, aman!

NEOPTOLEMOS

755 O kadar kötüymüş demek ayağının durumu.

PHİLOKTETES

Kötü ve anlatılacak gibi değil. Acı bana!

NEOPTOLEMOS

Ne yapmamı istersin?

PHİLOKTETES

Gördüklerinden korkup terk etme beni. Bu bela,
bir süre sonra nefretini doyurunca hafifliyor.

NEOPTOLEMOS

760 Zavallı dostum, ne hallere düşürdü bu acı seni!

Yardım etmemi, elini tutmamı ister misin?

PHİLOKTETES

Beni bırak, ama demin istediğin gibi
yayımı tut nöbetim geçene kadar.

Eline alıp ona gözün gibi bak,

765 çünkü ağrı hafifleyip kendime gelince,
derin bir uykuya dalıyorum.

Uykunun karanlığına doyana kadar
kimse uyandırmasın beni. Bu arada
onlar gelirse, tanrılar adına yalvarıyorum,

770 kendi isteğinle, zorla ya da tuzığa
düşerek, verme sakın silahımı.

Öyle yaparsan hem kendini, hem de
sana sığınan beni öldürtürsün.

NEOPTOLEMOS

Gözün arkada kalmasın, dokunmayacak

775 kimse ona. İyi şanslar dile ve uzat şu yayı.

PHİLOKTETES

Al onu evladım ve dua et

Herakles'le bana olduğu gibi

sana da büyük acılar tattırmasın.

NEOPTOLEMOS

Tanrılar, yardım edin güzel sonuçlansın

her şey. Yolculuğumuz güvenli olsun 780
ve sağ salim varalım gitmek istediğimiz yere.

PHILOKTETES

Duaların boşa gidecek korkarım!
Koyu kırmızı renkli, pis kokulu
kan akıyor yine yaramdan
ve sanırım yeni bir nöbet geliyor. 785

Ah, ah, ah! Daha neler çektireceksin
bana zavallı ayağım. Ağrı sessizce,
sinsice yaklaşıyor. Durumumu
biliyorsun, sakın terk etme beni.

Pis Kephalonialı, benimkiler yerine 790
senin ciğerlerini paralasaydı keşke bu ağrı.

Argosluların çifte komutanları

Agamemnon ile Menelaos,

benim çektiğim süre kadar

çekseydiniz bu işkenceyi. 795

Ölüm, ölüm neredesin?

Bunca zamandır, her gün

çağırdığım halde neden gelmezsin?

Sevgili oğlum, al götür beni

şu Lemnos'un volkanına, 800

içine at yanıp kül olayım.

Elinde tuttuğun silahları almak için,

ben de aynısını yapmıştım Herakles'e.

Ne dersin oğlum, ne dersin?

Susma konuş benimle, aklın nerelerde? 805

NEOPTOLEMOS

Çektiklerini düşündükçe acı çekiyor, üzülüyorum.

PHILOKTETES

Metin ol oğlum. Bu acı aniden gelip,

geldiği gibi aniden geçiyor. Ama ne olursun,

beni burada yalnız bırakma sakın.

- NEOPTOLEMOS PHİLOKTETES
810 Korkma, bırakmam. Gerçekten kalacak mısın?
NEOPTOLEMOS PHİLOKTETES
Kesinlikle. Seni yeminle bağlamak istemem!
NEOPTOLEMOS
Ama sensiz gitmem de hiç doğru değil.
PHİLOKTETES
Elini uzat, el sıkışalım yemin niyetine.
NEOPTOLEMOS PHİLOKTETES
Al işte, gitmeyeceğim! Şimdi beni oraya götür.
(El sıkışırken Philoktetes gözlerini gökyüzüne diker.)
NEOPTOLEMOS PHİLOKTETES
815 Nereye? Yukarıya!
NEOPTOLEMOS
Ne oldu sana böyle? Neden gökyüzüne doğru bakıyorsun?
PHİLOKTETES NEOPTOLEMOS
Bırak beni, bırak beni! Nereye?
PHİLOKTETES NEOPTOLEMOS
Nereye olursa! Bırakıyorum, daha iyi olacaksa!
PHİLOKTETES
Toprak ana, bu halimle kabul et beni kucağına.
820 Bu illet yüzünden ayakta duracak dermanım kalmadı.
NEOPTOLEMOS
Başı yana kaykıldığına ve bütün
vücudunu ter bastığına göre, yakında
uykuya dalacak gibi. Ayağının ucunda
küçük siyah bir damar çatladı, kanıyor.
825 Onu rahat bırakalım dostlarım,
derin bir uykuya dalmak üzere.

2. Stasimon
(827–864)

(*Philoktetes uyumaktadır.*)

KORO

Acı nedir bilmeyen,
dert nedir bilmeyen uyku!
Sevecen efendimiz, tatlı nefesini
salıver üstüne ve bölme
gözlerine yayılan huzuru.
Gel buraya, gel kurtarıcımız!
Oğlum şimdi nereye gittiğini,
nerede duracağını ve benden
bundan sonra ne yapmamı istediğini
düşünmelisin. Gördüğün gibi uyuyor.
Neden duraksıyorsun?
Erken davranan başarıya ulaşır.

830

835

NEOPTOLEMOS

Hiçbir şey duyamıyor artık, ama onu da
yanımızda Mesodos
götürmezsek yayını almamız doğru olmaz. Tanrı,
yayı onun taşımasını istedi ve zafer çelengi onun hakkı.
Çok ayıptır yarım kalmış bir iş için övünmek.

840

KORO

Tanrı bu söylediklerinle ilgilenir.
Yalnız oğlum, konuşmaya devam
edeceksen sesini alçalt biraz.
Hafiftir hastaların uykusu,
konuştuklarımızı duyabilir.
Ama hatırım için, ne yapacaksan
fark ettirmeden, ona hissettirmeden
yapmalısın. Almak istediğini
–ne kastettiğimi biliyorsun–
almaya çalışırken her akıllı

845

850

insanın görebileceği gibi
bazı sorunlar çıkabilir.

855 Rüzgâr döndü, istediğimiz yöne
doğru esiyor ve adamın gözleri hâlâ kapalı.
Tatlıdır güneş altında uyumak.
Yardımcı olacak kimi kimsesi yok,
ellerine kollarına hâkim değil
860 ve Hades'e varmış gibi derin
bir uykuya teslim etmiş bedenini.
Doğru davranıp davranmadığını
tekrar bir düşün istersen, çünkü en iyi
seçenek korkuya neden olmayandır.

Epodos

3. Epeisodion (865–1080)

NEOPTOLEMOS

865 Susun! Telaş etmeyin ama adam
gözlerini açtı, başını kaldırıyor.
(*Philoktetes uyanır; etrafında Neoptolemos ile
gemicilerin olmasına sevinmiş görünür.*)

PHILOKTETES

Uykuyu izleyen ışık ve dostların
beklenmedik desteği. Oğlum,
çektğim işkenceyi yakından
870 izlemeye katlanacağını, yanımda kalıp
yardım edeceğini hiç beklemiyordum.
Cesur birer komutan olan Atreus oğulları
bile zoru gördüklerinde geri çekilmişlerdi.
Ama bir insanın nasıl biri olduğu,
875 soyundan geldiği atasından anlaşılır.
Sen hiç gözünü kırpmadan korkunç
çığlıklarımın ve yaydığım kokuların

üzerine gittin. Dehşete doyduğuna
göre hastalık, kaldır beni, gir koluma
ve kendime gelir gelmez gemiye binerek
buradan bir an önce uzaklaşalım.

880

NEOPTOLEMOS

Seni sağlıklı gördüğüme çok sevindim,
hiç beklemiyordum kendine geleceğini.
Hastalığın sana yaptıkları ölümü
andırıyordu. Ayağa kalk da gidelim,
ya da istersen bu arkadaşlar sırtlarında
taşısinlar seni. Öyle yapmaya karar
verirsek zahmet olmaz hiç onlara.

885

PHİLOKTETES

Sağ ol evladım! En iyisi sen yardım et yürümeme.
Arkadaşların gözünü şimdiden korkutmayalım.
Aynı gemiyle gideceğimize göre, dayanılması zor
pis kokuma yolculuk boyunca katlanacaklar zaten.

890

NEOPTOLEMOS

Bana tutun, ama kendi gücünle de kalkabilirsin.

PHİLOKTETES

Merak etme kalkarım. Bunca deneyimim var.

NEOPTOLEMOS

Eyvah! Şimdi nasıl getireceğim işin sonunu?

895

PHİLOKTETES

Ne diyorsun evladım, anlayamadım!

NEOPTOLEMOS

Lafı oraya nasıl getireceğimi bilemiyorum.

PHİLOKTETES

Ne söyleyeceksin ki? Öyle konuşma evladım!

NEOPTOLEMOS

İş buraya geldikten sonra başka çarem yok.

PHİLOKTETES

Hastalığımı yakından yaşayınca korktun
ve gemine almak istemiyor musun beni artık?

900

NEOPTOLEMOS

İnsan kendi doğasına ters gelen şeyler
yaparsa, zor durumda kalır benim gibi.

PHİLOKTETES

İyi bir insana yardım ederek babana
yakışmayacak bir şey yapmıyorsun ki!

905

NEOPTOLEMOS

Şerefsizlikle suçlanacağıma üzülüyorum.

PHİLOKTETES

Öyle devam edersen suçlanmazsın! Korkutuyorsun beni!

NEOPTOLEMOS

Ne yapmalıyım Zeus? Gerçekleri gizleyip
iğrenç yalanlar söylediğim için iki kez suçluyum.

PHİLOKTETES

910

Bu adam bana ihanet etmeye hazırlanıyor
sanırım. Beni adada terk edip gidecek gibi.

NEOPTOLEMOS.

Seni terk etmeyeceğim, ama götüreceğim yer
hoşuna gidecek mi onu bilmem.

PHİLOKTETES

Ne diyorsun evladım? Seni anlamıyorum.

NEOPTOLEMOS

915

Hiçbir şey saklamayacağım. Seni Troya'ya, Akhalara,
Atreus oğullarının gemilerine götüreceğim.

PHİLOKTETES

NEOPTOLEMOS

Ne dedin, ne dedin?

Lafımı bitirmeden inlemeye
başlama.

PHİLOKTETES

Daha ne söyleyeceksin? Bana ne yapmaya niyetlisin?

NEOPTOLEMOS

Seni buradan kurtardıktan sonra,
birlikte Troya'yı yağmalamaya gideceğiz.

920

PHİLOKTETES

Gerçekten de bana bunu mu yapacaksın?

NEOPTOLEMOS

Öyle yapmanız gerekiyor. Kızma da dinle beni.

PHILOKTETES

Vay zavallı başım! Bana ihanet ettin yabancı.³⁹

Yayımla oklarımı hemen geri ver.

NEOPTOLEMOS

Mümkün değil! Çıkarlarım ve görevim
komutanlarıma itaat etmemi gerektiriyor.

925

PHILOKTETES

Seni dehşet saçan ateş seni, seni nefret edilesi
onursuz yalanların ustası seni, acımasızca
kandırarak nasıl bir kötülüktür bu bana yaptığın?

Taşkalpli canavar, hiç acıymıyor musun önünde
diz çöküp merhametine sığınan ben zavallıya?

930

Yayımı alarak ekmek tekнемden yoksun ettin beni.

Ata ocağındaki tanrılar adına yalvarıyorum, geri ver
silahlarımı, esirgeme hayatımı. Ama cevaplamıyor bile
sorularımı, hiç geri vermeyecekmiş gibi bakıyor bana.

935

Hey kuytu limanlar, burunlar, bana yârenlik eden
vahşi dağ hayvanları, hey sarp kayalıklar; size,
ancak size anlatabilirim derdimi. Beni tanırırsınız,
anlayışınıza sığınıp gözyaşlarına boğularak

anlatacağım size Akhilleus'un oğlunun yaptığı

940

kötülükleri. Memleketime götüreceğine dair yemin
ettikten sonra, şimdi Troya'ya götürüyor beni ve Zeus'un
oğlu Herakles'in emaneti kutsal silahları gasbederek
bir ganimetmiş gibi Argoslulara göstermek istiyor.

Güçlü kuvvetli bir rakibini yenmiş gibi gururlanıyor, 945
oysa farkında değil peşinde bir ölü, bir duman gölgesi,
bir hayalet sürüklediğinin. Güçlü olsaydım yenemezdi,
iğrenç hilelere başvurmasa, bu halimle bile alt edemezdi
beni.

Ama şimdi kandırıldım, ne yapmam gerekiyor tanrım?

Geç de olsa kendine gel, geri ver silahlarımı.

950

Ne diyorsun, susacak mısın hep böyle? Ben bir hiçim
artık.

İki kapılı mağaram, tek bir lokma yiyeceğim olmadan
bu kez silahsız döneceğim sana. Tek başıma sönüp
gideceğim kuytu karanlığında. Uçan kuşları,
955 dağların vahşi hayvanlarını artık avlayamayacağım.
Bugüne kadar onlarla beslenirken, yem olacağım
şimdi pençelerinde. Avladıklarım avcım olacak
bundan böyle. Zavallı bedenimin ölümüyle
daha önce öldürdüklerimin kefareтини ödeyeceğim
960 hiçbir kötülük bilmez görünen bu sahtekâr yüzünden.
Hatani anlayıp pişman olursan beddua etmeyeceğim,
ama hatanda diretirsen, dilerim çok kötü olur sonun.

KORO

Şimdi ne yapacağımız senin kararına kalmış kralım,
kulak mı verelim adamın dediklerine, yoksa yelken mi
açalım?

NEOPTOLEMOS

965 Şimdi değil, ilk gördüğüm andan itibaren,
derin bir acıma duyuyorum bu adama karşı.

PHİLOKTETES

Acı bana evladım tanrılar aşkına!
Beni kandırarak kirletme temiz adını.

NEOPTOLEMOS

Ne yapsam acaba, çok üzülüyorum olan bitene.
970 Keşke hiç yelken açmasaydım Skyros Adası'ndan.

PHİLOKTETES

Kötü biri değilsin, ama kötülerin etkisinde
kalarak yapıyorsun densizliklerini.
Hayâsızlıkları kötülere bırak da geri ver yayımı.

NEOPTOLEMOS

Ne yapalım dersiniz arkadaşlar?
(*Odyseus birden saklandığı yerden çıkar.*)

ODYSSEUS

Sefil ne yapıyorsun? Hemen bana ver yayla okları.

975

PHİLOKTETES

Neler oluyor? Odysseus'un sesi mi bu duyduğum?

ODYSSEUS

Ta kendisi, gördüğün gibi!

PHİLOKTETES

Eyvah, ihanete uğradım. Buymuş demek
beni pusuya düşürerek silahlarımı alan.

ODYSSEUS

Evet, başkası değil bendim, itiraf ediyorum.

980

PHİLOKTETES

Oğlum sen ona bakma, geri ver silahlarımı.

ODYSSEUS

Artık istese de geri veremez. Sen de onunla
gemiye bineceksin. Reddedersen zorla bindiririz.

PHİLOKTETES

(*Odysseus'un maiyetini kast ederek.*)

Bunlar mı beni zorlayacak ey insanlığın yüzkarası?

ODYSSEUS

Kendi isteğinle gelmezsen öyle olacak.

985

PHİLOKTETES

Hey Lemnos toprağı, hey volkanından fışkıran her şeye
kadir ateş, bütün bunları seyredecek misiniz? Bu adamın
beni buradan zorla götürmesine razı olacak mısınız?

ODYSSEUS

Bu dünyaya Zeus hükmediyor ve o karar verdi
buradan ayrılmana, ben sadece onun hizmetkârıyım.

990

PHİLOKTETES

Alçak, nereden de buluyorsun bu söylediklerini!
Pisliklerine tanrıları bahane göstererek
yalanlarına ortak etmeye çalışıyorsun.

ODYSSEUS

Onlar da gerçekleri söylüyor, bu yolculuğa çıkmalısın.

PHİLOKTETES

ODYSSEUS

995 İnanmıyorum.

Ben inanıyorum, sen de inanmalısın!

PHİLOKTETES

Ne yazık! Demek ki babamdan özgür değil
köle olarak gelmişim dünyaya.

ODYSSEUS

Hayır, soylularla birlikte Troya'yı yağmalayacaksın.

PHİLOKTETES

1000 Asla! Başıma en büyük kötülükler de gelse, bu sarp
kayalıkta yaşamam da gerekse, kabul etmeyeceğim.

ODYSSEUS

Ne yapmayı düşünüyorsun?

PHİLOKTETES

Şu yüksek kayadan atacağım kendimi.

(*Philoktetes, topallayarak kayalığa doğru ilerler.*)

ODYSSEUS

Yakalayın, sıkıca tutun, kaçırmayın elinizden.

PHİLOKTETES

1005 Ah ellerim, kollarım! Silahlardan mahrum kalıp
kısıvrak bağlanınca ne durumlara düştünüz?

Hiçbir sağlıklı ve dürüst düşüncesi olmayan

sahtekâr, benim sayıp sevdiğim ama senin

hiç değer vermediğin, az tanıdığım

bu çocuğu kullanarak nasıl da kandırdın beni!

1010 Söylediklerinden başka bir şey yapmadığı halde

şimdi vicdan azabı duyduğu besbelli,

hem yaptıkları, hem de başıma gelenler yüzünden.

Doğasında yoktu, istemiyordu kötülüğü

ama senin karanlık ruhun, bütün adilikleri

1015 öğreterek onu yalan dolanın ustası yaptı.

Şimdi de vicdansız, elimi kolumu bağlayarak,

bir zamanlar tek başıma, kimsesiz, vatansız

ve canlı bir ceset gibi terk ettiğin bu sahilden

zorla koparmaya çalışıyorsun. Sana nicedir lanet

okuduğum halde, tanrılar yüzümü hiç güldürmüyor. 1020
 Sen güle oynaya hayatını yaşarken, bunca çile çeken
 bedenim acılar içinde kıvranıyor, sen ve hizmetlerine
 girdiğin büyük komutanlar, Atreus oğulları, başıma
 gelen felaketlere gülüyorsunuz. Üstelik ben bütün
 iyi niyetimle sefere yedi gemiyle gönüllü katılmışken, 1025
 seni zorlayarak, tehdit ederek Troya'ya götürdüler.⁴⁰
 Buna rağmen burada terk edilen benim, sizler de
 birbirinize atıyorsunuz terk edilmemin sorumluluğunu.
 Şimdi neden çekiştiriyor, neden götürüyorsunuz
 beni buradan? Artık hiçbir önemim kalmadı, 1030
 gözünüzde çoktan ölmüşüm. Şimdi topallamıyor,
 pis kokmuyor muyum vicdansız? Tanrılara
 nasıl kurban sunup ayinler yapacaksınız?
 Beni buraya bu bahaneyle terk etmediniz mi?
 Sürüm sürüm sürünmenizi dilerim ve tanrılar 1035
 adaleti önemsiyorsa eğer, sürüneceksiniz
 bana çektirdikleriniz yüzünden. Ama ilahî bir buyruk
 gelmeseydi, benim gibi değersiz birinin
 ayağına kadar gelmezsiniz bunca yolu.
 Ah vatan toprağım ve yüksekte her şeyi gören 1040
 tanrılar, cezalandırın onları. Acıyorsanız bana,
 bugün olmasa bile günün birinde layıklarını bulsunlar.
 Cezalandıklarını görürsem, berbat hayatımı unutup
 hastalığımдан kurtulmuş sayacağım kendimi.

KORO

Odysseus, bunlar sertlik görmüş bir adamın sert 1045
 sözleri. Felaketler karşısında boyun eğecek gibi değil.

ODYSSEUS

Ben ondan da sert konuşabilirim,
 ama zamanı değil. Tek bir şey var
 söylemek istediğim: İhtiyaç duyulduğunda
 böyle davransam da dürüst ve adil olmam 1050
 gerektiğinde bulamazsın benden dürüstünü.

Doğam gereği hep zafere odaklanmışım,
ama senin durumunda bilerek geri çekileceğim.

(*Tayfalara seslenir.*)

Bırakın adamı, dokunmayın ona,
1055 burada kalsın. İhtiyacımız yok artık ona,
biz sadece silahlarını istiyorduk. Yanımızda
okçulukta en az onun kadar usta olan
Teukros⁴¹ var. Ben de ondan kötü değilim
ne ok atmada ne de hedefimi vurmada.
1060 Gördün mü, sana ihtiyacımız yok, Lemnos'un
keyfini çıkar! Gidiyoruz, sana öngörülen
şanla şöhret belki de bana layık görülür.

PHİLOKTETES

Ne günlere kaldık! Argosluların önüne
silahlarımı kuşanmış olarak mı çıkacaksın?

ODYSSEUS

1065 Konuşacak bir şey kalmadı artık, gidiyoruz!

PHİLOKTETES

Sesin soluğun çıkmıyor Akhilleus'un oğlu.
Elini kolunu sallayarak gidecek misin sen de?

ODYSSEUS

Sen ona bakma oğlum, yoluna devam et.
Yiğit de olsan her an işimizi bozabilirsin.

PHİLOKTETES

(*Philoktetes koroya hitaben konuşur.*)

1070 Ya siz yabancılar, hiç acımadan terk edecek
misiniz beni böyle tek başıma?

KORO

Bizim kaptanımız bu delikanlıdır,
hakkında ne karar verirse onu uygularız.

NEOPTOLEMOS

Yufka yürekli olduğumu söyleyecekler,
1075 ama Philoktetes istiyorsa eğer, gemiyi
hazırlayana ve dualarımızı bitirene

kadar yanında kalın. Bu arada, belki de
sakince düşünerek fikrini değiştirir ve bizi
büyük dertlerden kurtarır. Biz gidiyoruz,
seslendiğimizde hemen yanımıza gelin.

1080

(*Neoptolemos ile Odysseus sahneden çıkarlar.*)

3. Stasimon (1081–1217)

PHİLOKTETES

(*Kommos*)⁴²

Dağ başındaki hem sıcak
hem dondurucu mağaram.
Kaderimde yokmuş demek
seni günün birinde terk etmek.
Şimdi de ölümüne
tanık olacaksın. Ne yazık!
Kederimle doldurduğum
hüzünlü konut, ne olacak
bundan sonraki halim?
Yiyecek bulmak için
kimden medet umacağım?
Fırtınaların koptuğu gökyüzünde
süzülen ürkek kuşların avı olacağım.
Artık dermanım kalmadı.

Strophe I

1085

1090

KORO

Sen, evet sen, kendin
istedin öyle olmasını.
Felaketin daha güçlü
birinden kaynaklanmıyor.
En iyisini düşünmek elindeyken,
en kötüsünü tercih ettin.

1095

1100

PHİLOKTETES

Antistrophe I

Zavallı, zavallı başım!
Yorgunluktan tükenmiş,
mutsuz ve tek başıma
ölüp gideceğim burada.

1105

Ah, ah, ah!

Güçlü kollarımla
gerdiğim yayım
olmadan nasıl
beslerim kendimi?

1110

Sahtekâr bir aklın
sinsice söylediği
sözlere kandım.

Bunları tezgâhlayan,
çektiklerimin aynısını
çeksin dilerim.

1115

KORO

Alinyazındır, tanrıların
yakıştırdığı alinyazındır bu.
Sorumlusu biz değiliz,
başkasına sakla
beddualarını. Elinin tersiyle
itme dostluğumuzu,
biz sana üzülüyoruz.

1120

PHİLOKTETES

Strophe II

Şimdi, köpüren denizin
kıyısında oturmuş,
kimseye dokundurmadığım
ekmek teknemi elinde
çevirip arkamdan gülüyordur.
Sevgili yayım, zorla
kopardılar seni benden.

1125

1130

Duyguların varsa eğer,
Herakles'in dostunun

ne hallere düřtüđünü
görüp üzülyörsundur.
şimdi bir sahtekârın
ellerine düřtün,
adiliklerine tanık olacak,
ruhun varsa eğer, nefret dolu
hayâsız ruhunun sırtıma
yüklediđi felaketlere ađlayacaksın.

1135

KORO

Erkekler doğruları savunmalı,
ama konuşurken acıları
kin ve nefrete dönüřmemeli.
O bir emir kulu, ortak çıkarları
korumaya çalışanlardan biri.
Dostlarına yardım ediyor.

1140

1145

PHİLOKTETES

Gökyüzünün kanatlı sakinleri
ve dađın eteklerinde beslenen
yabani hayvanlar, bundan böyle
mağarama yaklaşırken korkmanıza
gerek kalmadı, kaçmayın.
Eskisi gibi elimde oklarımın
gücü yok artık. Çekinmeyin
gelin, size zararım dokunamaz.
Zavallı tenimi parçalayarak
hemcinslerinizin intikamını
alabilirsiniz. Yakında
bu dünyadan göçeceđim,
yiyecek bulamadan
nasıl hayatta kalırım?
Bereketli toprağın sağladığı
nimetlerden yararlanamayan biri
rüzgârla doyabilir mi?

1150

1155

1160

KORO

Tanrılar aşkına, iyi niyetle yaklaşan
bir yabancıya güvenebilirsen,
1165 yanıma gelip dinle beni.
Bu felaketlerden kurtulmak elinde!
Yaran korkunç acılar veriyor
ve onlara katlanman çok üzücü.

PHİLOKTETES

Ne gereği vardı yaramı
1170 hatırlatmanın? Bu adaya gelenlerin
en iyisi, neden mahvettin beni,
neden yaptın bunca kötülüğü?

KORO

Ne demek istiyorsun?

PHİLOKTETES

Beni nefret ettiğim Troya'ya
1175 götürmeye çalışıyorsun.

KORO

En iyisinin bu olduğuna inanıyorum.

PHİLOKTETES

Yeter artık, yalnız bırak beni.

KORO

Benden istediğin hoş bir şey ve sana
memnuniyetle uyacağım! Gidelim,
1180 gidelim artık. Gemide yapacak işlerimiz var.

PHİLOKTETES

Sığıntıları koruyan Zeus adına,
yalvarıyorum gitmeyin buradan.

KORO

Önce biraz sakinleş!

PHİLOKTETES

Tanrılar adına,
1185 gitmeyin yabancılar.

KORO

Ne bağıırıyorsun?

PHİLOKTETES

Ah kara bahtım! Yedi bitirdi beni acılar.

Ah ayağım, ayağım! Hayatımın

sonuna kadar ne yapayım seni?

Geri dönün yabancılar!

1190

KORO

Geri dönüp ne yapacağız? Demin

söylediklerini duydu mu kulakların?

PHİLOKTETES

Bana kızamazsınız!

Üzüntüm öyle büyük ki

ne dediğimin farkında değilim.

1195

KORO

O zaman sana önerdiğimizi yap, bizimle gel!

PHİLOKTETES

Asla! Zeus başıma şimşeklerini

yollasa bile, hiçbir şekilde ayrılmayacağım

bu adadan. Troya ile onun gölgesinde

savaşmaya gidenler umurunda değil.

1200

Onlar hiç acımadan beni yaralı ayağımla

bu ıssız adaya terk ettiler. Yabancılar,

sadece tek bir iyilik istiyorum sizden.

KORO

Nedir istediğin?

PHİLOKTETES

Lütfen bana bir kılıç, bir balta ya da bir ok verin!

1205

KORO

Ne yapacaksın onlarla?

PHİLOKTETES

Kendimi kesmek, vücudumu parçalamak

istiyorum! Ölümü, ölümü arzuluyorum!

KORO

PHİLOKTETES

Ama neden?

Babamı görürüm belki.

KORO

Nerede ki baban?

1210

PHILOKTETES

Hades'te, çünkü artık hayatta
değil.⁴³ Ah, güzel memleketim,
baba ocağım. Düşmanım
Akhalara katılmak için
1215 terk ettiğim kutsal ırmağını
bir kez daha görebilseydim!
Şimdi bir hiçim artık.

(Philoktetes ağır adımlarla mağarasına doğru gider.)

Eksodos
(1218–1471)

(Neoptolemos Philoktetes'in yayını ve oklarını elinde tutarak aceleyle sahneye girer. Arkasından Odysseus gelir.)

KORO

Çoktan gemide olmalıydık, ama bak,
Odysseus ile Akhilleus'un oğlu
1220 bu tarafa doğru geliyor.

ODYSSEUS

(Neoptolemos'a hitaben.)

Neden böyle aceleyle geri döndüğünü
anlatmayacak mısın bana?

NEOPTOLEMOS

Az önce yaptığım hataları düzeltmeye gidiyorum.

ODYSSEUS

Önemli bir neden bu söylediğin! Neymiş hataların peki?

NEOPTOLEMOS

1225 Sana ve orduya uymam.

ODYSSEUS

Bana uymak neden hata olsun?

NEOPTOLEMOS

Bir adamı hileyle ve iğrenç yalanlarla kandırdım.

ODYSSEUS

İnanılacak gibi değil! Yeni bir şey mi?

NEOPTOLEMOS

Pek yeni sayılmaz. Poias'ın oğlunu kast ediyordum.

ODYSSEUS

Ne yapmaya niyetlisin? İçime bir korku düştü birden. 1230

NEOPTOLEMOS

Bu yayla okları kimden aldıysam ona geri vereceğim.

ODYSSEUS

Zeus! Neler diyorsun? Onları geri vermeyi düşünemezsin.

NEOPTOLEMOS

Utanç verici ve haksız yöntemlerle
aldığıma göre, onları geri vermeliyim.

ODYSSEUS

Tanrılar adına! Şaka mı yoksa bu söylediklerin? 1235

NEOPTOLEMOS

Doğruları konuşmak şakaysa!

ODYSSEUS

Ne diyorsun Akhilleus'un oğlu? Nedir bütün bunlar?

NEOPTOLEMOS

Aynı şeyleri bir daha mı tekrarlayayım?

ODYSSEUS

Hayır, bir kez bile duymak istemiyorum.

NEOPTOLEMOS

İyi öyleyse, ben söyleyeceğimi söyledim. 1240

ODYSSEUS

Acele etme, seni engelleyecek birileri var.

NEOPTOLEMOS

Bak sen! Kimmiş beni engelleyecek olanlar?

ODYSSEUS

Akha ordusu ve ben de onlardan biriyim.

NEOPTOLEMOS

Akıllısın ama hiç akıllıca değil söylediklerin.

ODYSSEUS

Senin de söylediklerinle yapmak istediklerin pek

1245

akıllıca değil.

NEOPTOLEMOS

Adalet, senin akıl dediğinden daha önemli.

ODYSSEUS

Benim yönlendirmemle aldıklarını geri vermen adil değil.

NEOPTOLEMOS

Utanç verici hatamı düzeltmeye çalışacağım.

ODYSSEUS

Bunu yapmakla kızdıracağın

1250

Akha ordusundan hiç korkmuyor musun?

NEOPTOLEMOS

Adalet benden yana oldukça hiçbir şeyden korkmam.

ODYSSEUS

[Ama kaba güç de benden yana!]

NEOPTOLEMOS

Tehditlerinle de yıldırıamazsın beni.

ODYSSEUS

Demek ki Troyalılarla değil, seninle savaşmam gerekecek.

NEOPTOLEMOS

1255

Olacağı varsa olsun!

ODYSSEUS

Sağ elimin kılıcıma uzandığını görüyor musun?

NEOPTOLEMOS

Benim elim de hiç gecikmeden aynı yere uzanacak.

(İki erkek ve maiyetlerindeki gemiciler kılıçlarına
uzanırlar, ama Odysseus hemen geri adım atar.)

ODYSSEUS

Ben yine de sana silahımı doğrultmayacağım.

Yaptıklarını anlatınca orduya, cezayı onlar verir.

(Odysseus tehditler savurarak uzaklaşır.)

NEOPTOLEMOS

1260

Akıllılık ettin. Ağlayıp sızlanmadan

gidersen canını kurtarırsın. Şimdi de sana
sesleniyorum Poias'ın oğlu Philoktetes,
çık artık taştan yapılmış sığınağından.

*(Philoktetes mağaradan çıkar, karşısında
Neoptolemos'u görür.)*

PHİLOKTETES

Mağaramın önünde nedir bu gürültü, bu sesler?
Yabancılar beni neden çağırdınız, ne istiyorsunuz?
Eyvah, durum kötü görünüyor. Yaptıklarınız
yetmedi de yeni sahtekârlıklar mı düşünüyorsunuz?

1265

NEOPTOLEMOS

Korkma da sana söyleyeceklerimi dinle.

PHİLOKTETES

Nasıl korkmam! Daha önce de tatlı sözlerine
kanarak başımı belaya sokmadım mı?

1270

NEOPTOLEMOS

Pişman olamaz mı sence bir insan?

PHİLOKTETES

Yayımla oklarımı çalarken de öyle konuşuyordun,
Bir düşmanın ağzından çıkan dostça sözlerle.

NEOPTOLEMOS

Ama şimdi öyle değilim. Ne karar verdiğini
duymak istiyorum. Yokluklar içinde burada mı
kalacaksın, yoksa bizimle denize mi açılacaksın?

1275

PHİLOKTETES

Sus artık, bütün konuştukların boş laf.

NEOPTOLEMOS

PHİLOKTETES

Son kararın bu mu?

Kesinlikle.

NEOPTOLEMOS

İkna olmanı isterdim, ama yanlış konuştuysam

susabilirim.

PHİLOKTETES

Boşuna konuşuyorsun. Bundan böyle tetikte
olacağım hep sana karşı. Hayatta kalmamı

1280

sağlayan silahlarımı hileyle aldıktan sonra
utanmadan nasihatlerde bulunuyorsun.

Soylu bir babanın oğlu olmana karşın utanç verici
1285 şeyler yapıyorsun. Lanet olsun hepinize! Önce
Atreus oğullarına, sonra da Odysseus ile sana.

NEOPTOLEMOS

Beddua etme. Sana ellerimle uzatıyorum silahlarını.

PHİLOKTETES

Ne dedin? Yine mi kandırmaya çalışıyorsun beni?

NEOPTOLEMOS

Her şeye kadir kutsal Zeus adına yemin ediyorum.⁴⁴

PHİLOKTETES

1290 Söylediklerin çok güzel, doğruysalar eğer.

NEOPTOLEMOS

Onları doğrulatmak çok kolay.

Elini uzat da vereyim silahlarını.

*(Philoktetes uzanır ve şefkatle silahlarını alırken
birden sahneye Odysseus girer.)*

ODYSSEUS

Tanrılar şahidim olsun ki, Atreus oğulları
ve ordu adına, bu yaptığınızı yasaklıyorum.

PHİLOKTETES

1295 Oğlum kimin sesiydi bu? Odysseus mu geldi yoksa?

ODYSSEUS

Doğru duydun. Gördüğün gibi yanındayım
ve Akhilleus'un oğlu istese de istemese de
seni zorla Troya'ya götüreceğim.

PHİLOKTETES

Şimdiden sevinme, unutma ki yayım elimde.

NEOPTOLEMOS

1300 Tanrılar aşkına, sakın ok atma ona.

PHİLOKTETES

Sen de tanrılar aşkına, elimi tutma sevgili oğlum.

NEOPTOLEMOS

Bırakamam elini.

(*Odyseus sahneden ayrılır.*)

PHİLOKTETES

Neden düşmanıma ok atmamı engelledin?

NEOPTOLEMOS

Bunun ne sana, ne de bana bir yararı dokunurdu.

PHİLOKTETES

Şunu iyi bilmelisin ki, Akha ordusunun
başındaki bu sahte elçilerin yiğitliği
dillerindedir. İş savaşa varınca korkup sinerler.

1305

NEOPTOLEMOS

Sen yayınla oklarını aldın. Artık bana
kızman için kalmadı herhangi bir nedenin.

PHİLOKTETES

Haklısın oğlum. Sen hareketlerinle atalarına
layık olduğunu gösterdin. Hem hayattayken,
hem de ölümünden sonra sayılıp sevilen
Akhilleus'un oğlusun, Sisyphos'un değil.

1310

NEOPTOLEMOS

Babamla benim hakkında söylediklerine
çok sevindim. Ama benim de senden
istediklerimi dinlemelisin. İnsanlar tanrıların
uygun gördüğü alinyazılarına katlanmalıdır.

1315

Ama senin gibi, kendi hataları yüzünden
başı belaya girenlere ne acımak, ne de onları
affetmek doğru değildir. Şimdi senin gözün
döndü ve iyilik yapmak üzere tavsiyede bulunan
hiç kimseyi kendine yaklaştırmıyor, kötü
niyetli olduğunu düşünüp düşmanın belliyorsun.

1320

Ama ben yine de konuşacağım. Yeminlerin denetçisi
Zeus şahidim olsun, bunları öğren ve aklının
bir köşesinde tut. Sen tanrıların iradesiyle
acı çekiyorsun. Khryse Tapınağı'nda sunağa

1325

çok yaklaşıncı, açık havadaki tapınağı gizlice
 koruyan evcil yılan seni soktu. Bilmelisin ki
 1330 güneş doğduğu yerden doğduğu ve battığı yerden
 battığı sürece bu hastalıktan kurtulamayacaksın.
 Kendi isteğınle Troya ovalarına benimle gelerek,
 ayağını Asklepios'un oğullarına⁴⁵ gösterip yarayı
 tedavi edene, benim yardımım ve hedefini şaşmaz
 1335 oklarınla kaleyi fethedene kadar bu iş böyle sürecektir.
 Sana bunları nasıl öğrendiğimi anlatayım.
 Ordunun eline Helenos adında Troyalı
 çok yetenekli bir kâhin esir düştü.
 Bu adam, sana söylediklerimin yapılması
 1340 gerektiğini ve bu yaz Troya'nın kesinlikle
 fethedileceğini söylüyor. Kehanetinin
 doğruluğuna da kendi hayatını ortaya koyuyor.
 Bütün bunları bildiğine göre gel, sen de katıl bize.
 Gelirsen çok yönlü olacak kârın: Yunanlıların en büyük
 1345 kahramanlarından biri olacaksın, en iyi hekimler
 yarayı tedavi edecek ve nice yiğidin ahını alan
 Troya'yı yağmalayarak şan şöhret kazanacaksın.

PHİLOKTETES

Nefret edilesi hayat! Neden hâlâ beni yeryüzünde
 tutuyor, Hades'e göndermiyorsun? Ne yapayım
 1350 şimdi? İyi niyetle tavsiyelerde bulunan bu çocuğın
 sözlerini nasıl reddedeyim? Geri adım mı atayım?
 Öyle yaparsam gün yüzüne nasıl çıkarım, kim saygı
 duyar bana? Zavallı gözlerim bunca felakete
 tanık olduktan sonra, beni buraya sürgün eden
 1355 Atreus oğullarını görmeye nasıl katlanırsınız?
 Bana kan kusturan Laertes'in oğluyla birlikte olmamı
 nasıl kabullenirsiniz? Şimdiye kadar yaşadıklarım
 yüzünden değil hüznüm. Bu adamların bana bundan
 sonra çektireceklerini düşündükçe kahroluyorum.
 1360 Kötü niyetle hareket edenler her açıdan kötü olurlar.

Aslında sana da çok şaşıyorum. Babanın silahlarına hayâsızca el koyarak sana bu kadar ağır hakarete bulunan bu adamların peşinden gitmemeli, onlarla müttefik olmayı kabul etmemeli, beni de aynısını yapmaya zorlamamalıydın.

1365

Hayır oğlum, vazgeç ısrarından. Söz verdiğin gibi beni evime götür, sen de Skyros'a geri dön. Onlar, bir şekilde kötülüklerinin bedelini pahalı ödeyecekler. Ben de, baban da çifte minnet duyacağız sana. Kötülere yardım etmeyerek onlardan farkını gösterecek, iyi bir insan olduğunu kanıtlayacaksın.

1370

NEOPTOLEMOS

Söylediklerin çok doğru, ama tanrıların iradesine ve benim söylediklerime güvenmek zorundasın.

Bir arkadaşınla, benimle birlikte ayrılmalısın bu adadan. 1375

PHILOKTETES

Sen şimdi gerçekten de, bu sakat ayağımla nefret ettiğim Atreus oğullarının yanına gitmemi mi öneriyorsun?

NEOPTOLEMOS

Hayır, dayanılmaz acılar veren yaranı tedavi edecek hekimlerin yanına gitmeni öneriyorum.

PHILOKTETES

Tavsiyen korkunç! Bana ne söylediğinin farkında mısın? 1380

NEOPTOLEMOS

Gelişmelerin ikimizin de yararına olacağını görüyorum.

PHILOKTETES

Söylediklerini tanrıların duymasından utanmıyor musun?

NEOPTOLEMOS

Neden utanayım, dostlarıma yardım etmeye çalışıyorum.

PHILOKTETES

Söylediklerinden ben mi, Atreus oğulları mı yararlanacak.

NEOPTOLEMOS

Arkadaşım sen olduğuna göre, sözlerim seni hedefliyor. 1385

PHİLOKTETES

Ama beni düşmanlarıma teslim etmeyi düşünüyorsun.

NEOPTOLEMOS

Felaketlerle inatlaşmamayı öğrenmelisin dostum.

PHİLOKTETES

Seni tanıdım artık, sözlerinle bana zarar vereceksin.

NEOPTOLEMOS

Yanlış adamdan çekiniyorsun ve bunu anlamamakta
kararlısın.

PHİLOKTETES

Neyi anlayacakmışım? Bana kimin zarar verdiğini

1390 bilmiyor muyum sanki?

NEOPTOLEMOS

Seni terk etmiş olabilirler, ama şimdi iyiliğini istiyorlar.

PHİLOKTETES

Ne dersen de, kendi isteğimle Troya'ya gitmeyeceğim.

NEOPTOLEMOS

Bütün söylediklerimle aklını çelemediğime göre,

artık ne yapacağımı bilemiyorum. Yapabileceğim

1395 en doğru şey susmak ve dertlerinden kurtarmaktan
vazgeçerek seni alınyazınla baş başa bırakmak.

PHİLOKTETES

Alınyazımda neler yazıldıysa onları çekmeye

razıyım. Ama zaman yitirmeden, elimi sıkarak,

evime göndereceğine dair verdiğin sözü

1400 yerine getir oğlum ve bir daha hiç anma Troya'yı,
onun yüzünden yeterince üzüldüm.

NEOPTOLEMOS

Hazırsan gidelim.

PHİLOKTETES

İşte şimdi güzel bir laf ettin.

NEOPTOLEMOS

Koluma gir, sana yardım edeyim.

PHİLOKTETES

Elimden geldiğince.

NEOPTOLEMOS

Akhalar'dan nasıl korunacağım?

PHİLOKTETES

Onu hiç merak etme.

NEOPTOLEMOS

PHİLOKTETES

Ülkeme saldırırlarsa ne yaparım? Ben yanında olacağım. 1405

NEOPTOLEMOS

PHİLOKTETES

Nasıl yardım edeceksin?

Herakles'in oklarıyla.

NEOPTOLEMOS

PHİLOKTETES

Ne yapacaksın onlarla?

Yaklaşmalarını engellerim.

NEOPTOLEMOS

Toprağına veda et de gidelim.

(*Philoktetes toprağı öpmek üzere diz çökünce
Herakles ortaya çıkar.*)⁴⁶

HERAKLES

Henüz değil Poias'ın oğlu!

Sana söylemek istediklerimi

1410

dinlemeden gitme. Herakles'in sesini

duyduğundan ve yüzünü gördüğünden

emin olabilirsin. Hatırın için gökyüzündeki

evimi terk ederek, Zeus'un buyruklarını

iletmeye ve çıkmaya hazırlandığın yolculuğu

1415

engellemeye geldim. Söyleyeceklerimi

dikkatle dinle. Öncelikle sana maceralarımı

hatırlatacağım. Gördüğün gibi, büyük emek

sarf ettikten ve büyük sıkıntılar yaşadktan

sonra ölümsüz şan ve şöhrete kavuştum.

1420

Senin alinyazında da benzer şeyler yaşaman

yazılmış, çektiğin sıkıntılardan sonra

şan ve şöhret bekliyor seni. Bu gençle Troya'ya

gidersen eğer, önce şu iğrenç yarandan

kurtulacaksın ve cesaretinle ordu

1425

içinde sivrildikten sonra, oklarınla bütün

bu kargaşaya sebep olan Paris'i öldüreceksin.

Troya'yı fethedecek, cesaret ve yiğitliğinin karşılığı

olarak evine, baban Poias'ın memleketi Oite'ye

birbirinden değerli ganimetler göndereceksin.

1430

Ordunun oklarıma karşılık vereceği

armağanları da bedenimin yakıldığı
mezarıma getir.⁴⁷ Akhilleus'un oğlu, dinle,
sana da söyleyeceklerim var. Troya ovasını

1435 ne sen onsuz, ne de o sensiz tek başınıza
fethedemezsiniz. Birlikte yaşayan iki aslan
gibi kollamalısınız birbirinizi. Yarayı tedavi
etmek üzere Asklepios'u göndereceğim,
çünkü Troya'nın ikinci fethi de oklarımla⁴⁸
1440 olmalı. Ama siz de ülkeyi yağmalarken
ihmal etmeyin tanrılara saygı göstermeyi,⁴⁹
çünkü babamız Zeus'a göre odur her şeyden
önemli olan. İnsanların inancı ölümleriyle
ölmez, sağ olsalar da ölseler de kaybolmaz.

PHİLOKTETES

1445 Duymayı özlediğim şeyler söyleyen
ve bunca yıl sonra karşıma çıkan sevgili yüz.
Söylediklerinin dışına çıkmayacağım.

NEOPTOLEMOS

Ben de öyle yapacağım.

HERAKLES

Zaman yitirmeyin öyleyse,
1450 hareket vakti geldi.
Rüzgâr istediğiniz yöne doğru esiyor.
(*Herakles sahneden ayrılır.*)

PHİLOKTETES

Bu topraklardan ayrılırken
birkaç şey söylemek istiyorum.
Hoşça kalın beni koruyan
1455 mağaram, sulak otlaklarda
yaşayan nympheler ve denizin
dinmek bilmeyen uğultusu.
Hoşça kalın yüzüme vuran tuzlu lodos
ve aman vermeyen acılarımın
1460 iniltilerini yankılayan Hermes'in dağı.⁵⁰

Küçük çaylar ve Apollon'un pınarları,⁵¹
daha önce hayal bile edemediğim şana
kavuşmak üzere sizden ayrılıyorum.

Hoşça kal dalgalarla çevrili Lemnos,
alinyazımın çağırdığı yere doğru,
kazasız belasız bir yolculuk yapmamı dile.
Dostlarımın tavsiyesi ve her şeye kadir
tanrının buyruğuyla çıkıyorum yola.

1465

KORO

Hep birlikte yola çıkalım öyleyse
ve deniz nymphelerinden rica edelim
dönüş yolculuğumuzun güvenli olmasını.

1470

(*Gemiye binmek üzere sahneden ayrılırlar.*)

Sonnotlar

1. Aithalia ve Ypsilia adlarıyla da bilinen adadan İlyada'da söz edilir. İlk sakinleri korsan olduğundan Lemnoslu sıfatı katil anlamına geliyormuş. Mitolojiye göre, Zeus Hephaistos'u gökten attığında Moskhylos Dağı'nın tepesine düşmüş, onun volkan olmasına neden olmuştu. Yanardağ tragedyanın yazıldığı tarihlerde faaldi.
2. Mitolojide kızıl saçlı anlamına gelen Πύρρος [pyrros] adıyla da tanınan Neoptolemos, Akhilleus ve Deianeira'nın oğluydu. Anne tarafından dedesi Lykomedes, Skyros Adası'ndaki Dolopsların kralıydı. Babası Troya'da savaştığı için Neoptolemos'un çocukluğu burada geçmişti. Akhilleus'un ölümünden sonra, Troya Savaşı'nı sadece onun bitireceğini söyleyen kâhin Helenos'un kehanetinden sonra savaşa katıldı ve kahramanlığıyla dikkatleri çekti. Büyük ahşap atla Troya'ya giren Akhalardan biriydi. Vergilius, gözünün önünde çocuklarını öldürdükten sonra Troya Kralı Priamos'u da öldürdüğünü söyler (*Aeneid*, II. 547). Troya'nın fetminden sonra babasının memleketi Phthia'ya giderek tahta geçti. Antikçağ yazarları, onu sert ve acımasız biri olarak gösterirler. Ancak Sophokles'e göre hassas ve dürüst bir gençtir.

3. Philoktetes Poias ve Demonassa'nın oğluydu. Babası, koyunlar ülkesi anlamına gelen ve günümüzde doğu Tesalya ile kuzey Magnesia'ya karşılık gelen Meliboia'nın kralıydı. Bütün kaynaklar, Herakles'in ona yayını verdiğini, okçuluğu öğrettiğini ve usta bir okçu olduğunu belirtir. Hedefini şaşmaz yayını, acılardan kıvranan Herakles'i ateşe vererek onu yaşadığı işkenceden kurtardığı için almıştı. Troya seferine yedi gemiyle katılan Philoktetes, Khryse Tapınağı'nda sunağa çok yaklaşıncaya sunağın koruyucusu yılan tarafından sokuldu. Yarasından pis kokulu irin akan Philoktetes Lemnos'ta terk edilerek, tam on yıl adada tek başına kaldı.
4. Troya seferinin başkomutanı Argos Kralı Agamemnon ile onun kardeşi ve Sparta Kralı Menelaos.
5. Kurban törenine katılan herkes ellerini yıkar, mutlak bir sessizlik olur ve tören sonra başlardı.
6. Eserin 28–34 dizelerinde her dizede farklı bir kişinin konuştuğu ve diyaloga hız kazandıran στιχομυθία [stihomithia] tekniği kullanılmıştır.
7. Orijinalde 54. dizede iki farklı kişi, Neoptolemos ve Odysseus aynı dizeyi paylaşır. ἀντιλαβή [antilavi] adıyla bilinen bu teknik diyaloga hız kazandırır.
8. Zeus ve Atlas'ın kızı Elektra'nın oğlu Dardanos, Troya'nın kurucusu ve Kral Priamos'un atasıydı.
9. Babası Tyndareos, kızı (Güzel) Helene'yi evlendirmek istediğini ilan edince, Yunanistan'ın her tarafından güzelliğini duyan prensler ona talip oldu. Tyndareos bunlardan birini seçerse, diğerlerinin ona düşman olacağını, hatta savaş bile çıkabileceğini düşündü. Bu nedenle Odysseus'un tavsiyesine uyarak seçimi Helene'ye bıraktı. Seçimden önce de bütün adaylara genç kızın seçimine saygı göstereceklerine ve ihtiyaç duyduğunda şanslı güveyin yardımına koşacaklarına dair yemin et-

tirdi. Paris'in Helene'yi kaçırmayı üzerine zamanında yemin etmiş olan bütün krallar ona destek olmak üzere Troya seferine çıktılar.

10. İthakeli kâhin Alitherses, savaşa katılırsa memleketine ancak yirmi yıl sonra, yapayalnız ve tanınmayacak şekilde değişmiş olarak döneceği kehanetinde bulunduğundan, Odysseus Troya seferine katılmak istemiyordu. Başına Hephaistos'un giydiğine benzer bir takke geçirerek, sabanına bir atla bir öküz koşturdu ve tarlaya tuz ekerek deli taklidi yapmak istedi. Ancak ona inanmayan Palamedes, sabanın önüne küçük oğlu Telemakhos'u atınca Odysseus hayvanları durdurdu ve deli olmadığı anlaşıldı.
11. Philoktetes Herakles'in hedefini şaşmaz yayına sahipti. Bu yayın okları zehirli Lernalı Hydra ve Kentauros Nessos'un kanına batırılmış olduklarından öldürücüydü.
12. Hileyle Philoktetes'in oklarını aldığı için becerikli, Troya'yı ele geçireceği için de yiğit olarak anılacaktı.
13. Hermes başka birçok özelliğinin yanı sıra ticaret ve hırsızlığın da tanrısıydı. Daha doğduğu gün, kendini sargılarından kurtararak Thesalia'ya gitmiş, ağabeyi Apollon'un çobanlık yaptığı hayvanlardan on iki inek, boyunduruk görmemiş yüz düve ve bir boğa çalmıştı.
14. Orijinaldeki κράτος ὀγύγιον [kratos ogygion] ifadesi krallık iktidarının meşruiyetini belirtmek için kullanılan bir deyimdir. Mitolojiye göre, Ogyges Boiotia'da hüküm sürmüş, Yunan tarihinin en eski krallarından biriydi. Kelimenin etimolojisi eski, ilkel, ilk anlamlarına gelir.
15. Seferin iki komutanı Argos Kralı Agamemnon ile onun kardeşi ve Sparta Kralı Menelaos'tur. Kephalonialılar acımasız korsanlar olarak ün yapmıştı ve adaları İthake krallığına bağlıydı. Philoktetes, Odysseus'tan nefret

ettiği için onu İthake kralı unvanıyla anmaz, hakkında bu küçük düşürücü ifadeyi kullanır.

16. Nymphe Khryse, İmroz ya da Tenedos Adası'ndaki Athena Tapınağı'nın rahibesiydi.
17. Efsaneye göre Akhilleus'u okla vuran Paris'ti. Ancak oku onun topuğuna Apollon'un yönelttiğine inanılıyordu. Apollon Troyalıların koruyucusuydu, Paris de böyle bir kahramanlığa layık görülemeyecek kadar korkak ve deneyimsizdi.
18. Troya seferine katılan, Boiotia'daki Eleion kralı Amyntor'un oğlu Phoiniks. Babasının onaylamadığı bir kıza âşık olan Phoiniks saraydan kovularak Phthia Kralı Peleus'a sığınmıştı. Peleus onu Dolopsların kralı ve oğlu Akhilleus'un öğretmeni yapmıştı.
19. Troya'nın güneybatısında küçük bir burunda kurulmuş olan antik şehir, bugün Yenişehir. Akhalar Troya seferinde gemilerini orada karaya çekmişti. Neoptolemos babasının mezarına ev sahipliği yaptığı için şehre lanetli diyor.
20. Homeros sonrası yaygınlık kazanan bir efsaneye göre, oğlunun Troya'da öleceğini bilen annesi Thetis, Akhilleus'u kız gibi giydirerek Skyros'a, Kral Lykomedes'in yanına göndermişti. Kâhin Kalkhas, Akhilleus olmadan Troya'nın fethedilemeyeceğini söyleyince, Odysseus onu aramaya çıkmıştı. Efsaneye göre, satıcı kılığına giren Odysseus kız gibi giyinmiş olan Akhilleus'un önüne mücevherler ve silahlar koyunca Akhilleus silahları tercih edip kimliğini açığa çıkarmıştı.
21. Tmolos Dağı'nda [bg. Bozdağ] doğarak Sardeis şehrinde geçen, Lidya'nın altın zerreleri taşıyan nehri, bugün Sart Çayı. Koruyucusu, Frig kökenli bereket tanrıçası Kybele'ydi.
22. Salamis kralı Telamon oğlu Aias, Troya seferinde Akhaların Akhilleus'tan sonraki en cesur savaşçısıydı.

Dev cüsseli, sert mizaçlı ve iyilikseverdi. Akhilleus'un ölümünden sonra silahlarını kimin alacağı konuşulurken, Thetis Troyalıların en çok korktuğu askere verilmesini önerir. Sorguya çekilen Troyalı tutsaklar Aias'a öfkelerinden onun adını değil, Odysseus'un adını verirler. Silahların kendisine verilmemesine kızan Aias hırından aklını yitirir ve intihar eder. Sophokles'in Aias adlı tragedyası bu konu hakkındadır.

23. Troya Savaşı'na katılan, Tydeus'un oğlu Aitolialı savaşçı. İkna edici konuşan, cesur ve sert mizaçlı bir asker olarak biliniyordu. Odysseus'la birlikte bir gece saldırısıyla Trakya Kralı Rhesos'u öldürüp atlarını çalmıştı (Homeros, XI). Bu saldırı, nedensiz işlenen cinayetlere örnek gösteriliyordu.
24. Homeros geleneği dışındaki bir efsaneye göre, Autolykos'un kızı Antikleia, Odysseus'un babası Laertes'le evlenmeden önce Sisypheos'tan hanımla kalmıştı. Bu efsane, kurnazlığıyla meşhur Odysseus'un bu özelliğini kime borçlu olduğunu açıklamak için, onu mitolojinin diğer meşhur kurnazı Sisypheos'la ilişkilendirmek üzere yakıştırılmış olabilir.
25. Troya seferinin en yaşlı Akhalı savaşçılarından biri Pylos Kralı Nestor'du. İyi bir savaş arabası sürücüsü ve usta bir müzakereciydi. Soğukkanlılığı ve hoşgörüsüyle herkesin saygısını kazanmıştı.
26. Troya Savaşı'nda babasıyla birlikte savaşan Antilokhos, yakışıklılığı ve hızlı koşmasıyla nam salmıştı. Akhilleus'un Patroklos'tan sonra en sevdiği arkadaşıydı. Efsaneye göre babasını kurtarmak için vücudunu ona siper etmiş ve onu kurtarıırken kendisi ölmüştü. Külleri Akhilleus ve Patroklos'un küllerinin yanına konmuştu.
27. Menoitios'un oğlu Patroklos, Akhilleus'un üçüncü dereceden kuzeni ve en yakın arkadaşıydı. Akhilleus'un silahlarını kuşanarak Hektor'la yaptığı düelloda öldü.

28. İlyada'da soylulara karşı çıkararak onlara meydan okuyan tek halk adamı Thersites'tir. Homeros, böyle bir itaatsizliğe cüret etmesini, onu şaşsı, topal, kel ve çirkin resmederek cezalandırır. Troya efsanesinin bu biricik olumsuz kahramanı İlyada'da yer almayan, Akhilleus'un Amazon kraliçesi Penthesilea ile düellosu esnasında hayatını kaybeder. Kraliçeyi yaralayan Akhilleus kadının maskesini çıkarır ve güzelliği karşısında ona âşık olur. Ölmek üzere olan genç kadına hayran hayran bakarken, Thersites bir ölüye âşık olduğunu söyleyerek onunla alay eder. Hiddetiyle meşhur Akhilleus da onu bir yumrukla öldürür. Çağdaş Homeros yorumcuları, Thersites'te soyluların erkini sorgulayan bir halk savaşçısı görürler.
29. Sığınma [ἡκεσία=hikesia] Antik Yunanistan'da yasalarla korunan bir kurumdu. Tehdit altında olanlara, yardım ve güvenlik talebiyle gelenlere yardımcı olmak bir zorunluluktu. Zeus, başka birçok özelliğinin yanı sıra [ἡκεσιος=hikesios] sıfatıyla, sığıntıların koruyucusuydu.
30. Mitolojiye göre, Euboia Adası'nda yaşayan Abantes halkının kralı. Troya seferine katılan Elephenor'un babasıydı.
31. Euboia Adası'nın kuzeydoğusundaki üç adanın ortancası. Metinde, bugün artık kullanılmayan Peparethos adıyla anılıyor.
32. Argos, kuzeybatı Peloponez'in bir şehir devletiydi. En güçlü olduğu tarihlerde, kuzeyde Aigina Adası'ndan güneyde Argos Körfezi'ndeki Kynouria'ya kadar bir bölgeye hâkimdi. Homeros, Troya seferine katılan Yunanlıların tümünü belirtmek için sıklıkla Argoslular terimini kullanır.
33. Yaşlı Phoiniks Akhilleus'un öğretmeni idi ve öğrencisiyle birlikte Troya seferine katıldı (Homeros, X). Atina'nın yerel kahramanı Theseus'un oğulları Akamas

ile Demophon Troya seferine katılmadılar. Sophokles, Miletli Arktinos'un destanı "*İliou Persis*" [Troya'nın Fethi]'nden alıntı yapar. Buna göre, Neoptolemos'un dedesi Lykomedes, Skyros'ta Theseus'u öldürmüştü.

34. Helenos Troya Kralı Priamos ile Hekabe'nin oğluydu. İkiz kız kardeşi Cassandra gibi yetenekli bir kâhindi. Homeros aynı zamanda cesur bir asker de olduğunu belirtir. Geleceği kuşların uçuşunu yorumlayarak okuyabiliyordu. Paris Yunanistan gezisine çıktığında, güzel Helene'yi kaçıracağını ve büyük bir savaşa neden olacağını öngörmüştü.
35. Philoktetes Sisypheos'u kastediyor. Zeus onu Hades'e göndermişti. Ancak Sisypheos yer altı tanrısını hileyle yakalayarak bir zindana hapsetti ve dünyaya geri döndü. Hades görevini yapamadığından, yeryüzü ruhlarını veremeyen yaralı ve hasta bedenlerle doldu. Bunun üzerine tanrılar Hades'i serbest bırakarak Sisypheos'u tekrar yer altına gönderdiler.
36. Anlatılan sahne güreşteki bir oyuna gönderme yapar.
37. Thesalia Kralı İksion evinde misafir ettiği kayınbabasını öldürmüştü. Yunan geleneğine göre ağır bir suç olan misafire kötü davranışı bütün tanrıları kızdırmışken sadece Zeus ona acıdı, Olympos'a yanına çağırdı. Ancak İksion burada Hera'ya sarkıntılık yapınca Zeus onu Hades'e gönderdi ve orada alevler içindeki döner bir çembere bağlandı.
38. Eski tarihlerde Herakles diğer kahramanlar gibi zırh ve kalkanla resmediliyordu. Ancak Alkman ve Stesikhoros gibi lirik şairlerden sonra, aslan postu, sopa ve yayla resmedilmeye başladı.
39. Son açıklamalardan sonra Philoktetes'in Neoptolemos'a hitap şekli değişiyor.
40. Bkz. 72. dizedeki sonnot.
41. Teukros, Telamon oğlu Aias'ın kardeşi ve Yunan ordusunun Philoktetes'ten sonraki en iyi okçusuydu.

42. Kommos [κομμός] Yunan tragedyasında, koronun dramatik karakterlerden biriyle karşılıklı okuduğu bir ağıt türüdür. Oyundaki duygusal gerilimin keder, dehşet ya da mutluluk boyutunda zirveye ulaştığı durumlarda kullanılır.
43. Philoktetes, haber gönderdiği halde onu bulmaya gelmediği için babasının öldüğünü düşünüyor.
44. Yeminlerin denetçisi anlamına gelen horkios [ὄρκιος], Zeus'un sıfatlarından biriydi ve adını anmak büyük bir yemindi.
45. Apollon ile Koronis'in oğlu Asklepios hekimlerin ve tıbbın tanrısıydı. Yılanlı asası tıbbın sembolüdür. Ölümünden sonra hekimlik sanatını, adı sağlık anlamına gelen Hygeia ve oğulları, Asklepiades adında bir lonca düzeni içinde sürdürmüşlerdi. Oğullarından Makhaon ilk cerrahtı, başka bir oğlu olan Podaleirios da ruh hastalıkları dâhil, görünmeyen yaraları tedavi ediyordu. Mitolojiye göre Philoktetes'in yarasını Makhaon tedavi etmişti.
46. Birebir çevirisi "makineden tanrı" olan deus ex machina [ἀπό μηχανῆς θεός=apo mekhanes theos], kurgu karmaşık ve içinden çıkılamaz bir hale geldiğinde, vinç yardımıyla yukarıdan bir tanrı karakterinin indirilmesi anlamına geliyordu. Tragedyaya bu şekilde dâhil olan tanrı beklenmedik çözümler üretebiliyordu.
47. Bkz. Sophokles'in *Trakhisli Kadınlar* tragedyası.
48. Başka bir efsaneye göre, Troya'nın kralı Laomedon, o tarihlerde Argonotlarla birlikte şehirden geçen Herakles'e, kızı Hesione'yi bir canavardan kurtarmasının karşılığında, Zeus'un armağanı olan atlarını vereceğini söyler. Sözünü tutmayan Laomedon'a kızan Herakles, Troya'yı fethederek Laomedon'u öldürür.
49. Akhalar Troya'nın fethinden sonra, insanlara vahşet uyguladıklarından başka, tapınaklara ve kutsal

mekânlara karşı da saygısız davranmışlardı. Bu yüzden, tanrılar ülkelerine dönüşlerini zorlaştırmış, onlara tragedyalara konu olan felaketler yaşatmışlardı.

50. Lemnos'un kuzeyinde bir dağ.
51. Apollon, Philoktetes için Lemnos'ta iki pınar meydana getirmişti. Bunlardan birinden bal, diğerinden şarap akıyordu. Bu efsane, Philoktetes'in yokluk içinde yaşadığı iddiası ile çelişiyor.